

Reactienota Integrale Effectenanalyse Net op zee IJmuiden Ver Alpha

Inleiding

De minister van Economische Zaken en Klimaat maakt in overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een keuze voor de kabelroute en de locatie van het converterstation van het Net op zee IJmuiden Ver Alpha, het zogenaamde voorkeursalternatief (VKA). Bij het maken van zijn afweging gebruikt hij de Integrale Effectenanalyse (IEA), waarvan het milieueffectrapport fase 1 (MER fase 1) een bijlage is. De IEA is een document waarin naast de onderscheidende milieueffecten, ook omgevingsaspecten, technische haalbaarheid, kosten en toekomstvastheid zo objectief mogelijk worden beschreven voor de kabelroutes en de locaties van het converterstation.

Van 12 juni 2020 tot en met 10 juli 2020 is eenieder in de gelegenheid gesteld een reactie te geven op de IEA, deze zijn betrokken in de drie regio-adviezen van de drie betrokken provincies namens de decentrale overheden. Op basis van de IEA, het MER fase 1, de reacties uit de omgeving, de drie regio-adviezen, het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage op MER fase 1¹ en het doorlopende intensieve participatieproces heeft de minister van EZK een zorgvuldige integrale afweging kunnen maken ten behoeve van de keuze voor een VKA. Hij heeft het tracéalternatief naar Borssele via het Veerse Meer als VKA gekozen. Hierbij is gekozen voor de variant BSL-2B op zee (geoptimaliseerd door parallelligging met het Net op Zee IJmuiden Ver Beta); de oostelijke kruising van de Veerse Gatdam; het oostelijke uittredepunt uit het Veerse Meer; de middenvariant voor het landtracé en de Belgiëweg Oost A als locatie voor het converterstation. **De verschillen tussen de alternatieven en varianten op de thema's milieu, techniek en kosten** uit de IEA zijn hierbij leidend geweest en met deze keuze volgt de minister de voorkeuren die blijken uit de adviezen van de provincies Zeeland en Zuid-Holland en de reactie van Rijkswaterstaat. Er is tevens gekozen voor een gebundelde ligging van de kabels. Een uitgebreide toelichting op de keuze is te vinden in de brief die naar alle betrokken overheden is gestuurd. Deze brief is te lezen op de in voetnoot 1 opgenomen website.

Er zijn 34 unieke reacties ontvangen. De reacties van particulieren zijn geanonimiseerd weergegeven. In deze reactienota wordt antwoord gegeven op de vragen in de reacties en aangegeven hoe de reacties zijn betrokken bij de afweging voor de VKA-keuze.

¹ Alle stukken met betrekking tot het Net op zee IJmuiden Ver Alpha zijn te vinden op <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/hogspanning/net-op-zee-ijmuiden-ver-alpha>.

Reacties

Indiener	Reactie	Beantwoording
1.	Particulier	
1.1	<p>Indiener spreekt zorg uit ten aanzien van de verdere geleiding van de op zee gewonnen stroom in het nieuwe 380kV-net (midden Zeeland). Deze zorg wordt veroorzaakt door de combinatie van de kerncentrale, gascentrale en het windmolenpark op zee. Komt met de aansluiting van het Net op Zee IJmuiden Ver Alpha ook een verdere uitbreiding van het bestaande 380kV-net?</p>	<p><i>Het project Net op Zee IJmuiden Ver Alpha voorziet in de aansluiting van het windgebied op het landelijk hoogspanningsnet. Bij alle tracéalternatieven is het uitgangspunt dat zorgvuldig met de ruimte wordt omgegaan. In het MER fase 1 en de IEA is rekening gehouden met bestaande functies in de omgeving, waaronder ook de kerncentrale, gascentrale en het windmolenpark op zee.</i></p> <p><i>In de Verkenning Aanlanding Netten op Zee (VANOZ) uit 2018 is vastgesteld dat er bij de aansluiting van netten op zee uitgegaan moet worden van de bestaande infrastructuur op land. De verschillende aansluitlocaties zijn zo gekozen dat het achterliggende hoogspanningsnet beschikt over voldoende transportcapaciteit. Netuitbreidingen op land zijn op basis van de analyses uit de VANOZ voor dit project niet nodig en een verdere uitbreiding van het 380kV-net wordt binnen dit project dan ook niet voorzien. Indien later (door nieuwe ontwikkelingen) verdere uitbreiding noodzakelijk wordt geacht, wordt hiervoor een eigen besluitvormingsproces doorlopen.</i></p>
1.2	<p>Bij een keuze voor de aansluiting in Borssele, met de hierbij noodzakelijke uitbreiding van het 380kV-net, zal dit veel weerstand oproepen. De keuze voor het tracé over land door Veerse meer kan niet op draagvlak rekenen.</p>	<p><i>Zie 1.1 voor wat betreft een uitbreiding van het 380 kV-net.</i></p> <p><i>Om tot een afgewogen keuze voor een VKA te komen, is een proces doorlopen ten aanzien van de inhoud en in afstemming met de omgeving. In het MER fase 1 is ingegaan op de te verwachten milieueffecten. De IEA geeft inzicht in de relevante effecten die optreden als gevolg van het project. Het participatieproces is gericht op een</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>zorgvuldige afstemming met de omgeving en belanghebbenden.</i>
1.3	Voorkeur voor het alternatief via Geertruidenberg	<i>De minister van EZK heeft op basis van de IEA; het MER fase 1; de reacties uit de omgeving; de drie regio-adviezen; het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage op MER fase 1² en het doorlopende intensieve participatieproces EZK een zorgvuldige integrale afweging kunnen maken ten behoeve van de keuze voor een VKA. Hij heeft het tracéalternatief naar Borssele via het Veerse Meer als VKA gekozen. De verschillen tussen de alternatieven en varianten op de thema's milieu, techniek en kosten uit de IEA zijn hierbij leidend geweest en met deze keuze volgt de minister de voorkeuren die blijken uit de adviezen van de provincies Zeeland en Zuid-Holland en de reactie van Rijkswaterstaat. Een uitgebreide toelichting op deze keuze is te vinden in de brief die naar alle betrokken overheden is gestuurd.³</i>
1.4	De regio Borssele voelt zich niet gehoord, ondanks vele inspraakprocessen in de laatste 10 jaar. Het afschakelen van de kerncentrale kan gekoppeld worden aan de onderhavige verbinding.	<i>Binnen de afwegingen voor dit project wordt met de omgeving een participatieproces doorlopen; het ministerie van EZK en TenneT hechten veel waarde aan de afstemming met de omgeving. In het voorbereidingstraject hebben regelmatig gesprekken plaatsgevonden met lokale belanghebbenden, waaronder ook de indiener. Er wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met andere ontwikkelingen in de regio. Het gevoel niet gehoord te zijn in het verleden ligt buiten onze macht, maar dit is vanzelfsprekend een belangrijk aandachtspunt voor de verdere loop van dit project.</i>

² Alle stukken met betrekking tot het Net op zee IJmuiden Ver Alpha zijn te vinden op: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/hoogspanning/net-op-zee-ijmuiden-ver-alpha>.

³ Op de website zoals opgenomen in voetnoot 1 is de onderbouwing van de keuze voor het VKA opgenomen.

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>Voor het aansluiten van Net op Zee IJmuiden Ver Alpha is op basis van de analyses uit de VANOZ voldoende ruimte op het hoogspanningsnet beschikbaar (zie ook de reactie onder 1.1). Hierbij is rekening gehouden met het gereed zijn van Zuid-West 380kV West in 2028, wanneer het Net op zee IJmuiden Ver Alpha aangesloten wordt. Het afschakelen van de kerncentrale is niet noodzakelijk om de aansluiting van dit project mogelijk te maken.</p> <p>Besluitvorming over het al dan niet afschakelen van de kerncentrale vergt een eigenstandige beoordeling, die buiten de scope van dit project valt en op dit moment niet aan de orde is.</p>
2.	Particulier	
2.1	Indiener wil ten aanzien van de MER voor de locatie van het converterstation (de locaties bij Geertruidenberg, met name die op het RWE-terrein) zorg uitspreken.	Het gekozen VKA is BSL-2B. Bij de keuze voor het VKA is onder andere het door indiener benoemde geluidsaspect betrokken. Omdat gekozen is voor een ander locatiealternatief dan het alternatief waarop de reactie van indiener betrekking heeft, wordt verder niet meer inhoudelijk ingegaan op de reactie van indiener.
2.2	Indiener vraagt wat de effecten op de gezondheid zijn van deze normoverschrijding.	Zie onder 2.1. Indien voor een bepaald locatiealternatief het geluid met maatregelen niet tot de wettelijke normen kan worden beperkt, zal een ander alternatief als VKA moeten worden gekozen.
2.3	Indiener stelt dat geluidbeperkende maatregelen noodzakelijk zijn.	Zie onder 2.1.
2.4	De korte afstand van het converterstation tot de woonwijk baart zorgen. Hoe worden geluidbeperkende maatregelen gerealiseerd?	Zie onder 2.1.

Indiener	Reactie	Beantwoording
2.5	Is het acceptabel dat straks in de woning, de tuin of de omliggende natuur een lage brom hoorbaar is?	Zie onder 2.1.
3.	Particulier namens Dorpsraad Borssele	
3.1	De Dorpsraad van Borssele beschrijft de indruk dat het tijdig voldoen aan het Energieakkoord prioriteit lijkt te krijgen boven thema's als draagvlak onder bevolking, gezondheid, duurzaamheid op lange termijn en landschap.	<i>De duurzame energietransitie is een algemeen belang, in het kader waarvan doelstellingen gesteld zijn. Op projectniveau wordt per thema – waaronder de door indiener genoemde thema's – getoetst wat de effecten zijn. Dit is terug te lezen in de Integrale Effectenanalyse, welke als basis is gebruikt voor het kiezen van een VKA. Binnen het gehele proces om van het initiatief tot een uit te voeren plan te komen, wordt veel waarde gehecht aan participatie en inspraak met de omgeving. Binnen dit participatieproces heeft meermaals overleg plaatsgevonden door TenneT met de dorpsraad. De dorpsraad zal verder benaderd worden in de fase van uitwerking van het VKA.</i>
3.2	Borssele en omgeving heeft afgelopen decennia met diverse ontwikkelingen te maken gekregen. De hierbij gerealiseerde compensatie (groenproject 't Sloe) wordt nu opnieuw aangetast. Als tegemoetkoming van de lasten voor Borssele wordt gevraagd om voorafgaand aan de ontwikkeling ruimhartig te compenseren conform de plannen voor groenproject 't Sloe (1998) .	<i>We zijn ons bewust van de impact van de verschillende projecten op de omgeving van Borssele en groenproject 't Sloe. Groenproject 't Sloe is een aandachtspunt waar zoveel mogelijk rekening mee wordt gehouden. In samenspraak met de omgeving wordt voor de verdere uitwerking van het VKA BSL-2B een passende oplossing gezocht. Aantasting van eerder gerealiseerde compensatie en het beschikbaar houden van gronden voor verdere ontwikkeling van het groenproject hebben hierbij onze aandacht.</i> <i>In overleg tussen EZK, TenneT en gemeente Borssele worden de mogelijkheden om dit op te pakken besproken.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
3.3	Het landtracé BSL-2, optie 3 met het converterstation aan de Liechtensteinweg of aan de Belgiëweg heeft een extreme impact vanwege de ligging van de verbinding door Groenproject 't Sloe en de nog te verwerven agrarische delen binnen het zoekgebied van dit groenproject. De functie van het groenproject (natuurgebied met bufferfunctie) is van waarde voor de leefomgeving van Borssele en dient als zodanig erkend te worden.	<i>Zie 3.2</i> <i>De minister heeft Belgiëweg Oost A als locatie voor een converterstation gekozen. Daardoor kan het kabeltracé zoveel mogelijk de bestaande buisleidingenstrook volgen, wat de impact op Groenproject 't Sloe doet afnemen ten opzichte van de locatie voor een converterstation aan de Liechtensteinweg.</i>
3.4	Op en naast de hoogspanningsverbindingen bevindt zich een strook waar geen hoge beplanting mag staan, en die bereikbaar moet blijven. Dit beperkt de ontwikkeling van Groenproject 't Sloe en maakt het ter plaatse van het tracé onmogelijk. De bufferfunctie wordt teniet gedaan.	<i>Zie 3.2</i> <i>Momenteel wordt het VKA BSL-2B verder uitgewerkt, waarbij als onderdeel van de uitwerking onder andere een compensatieplan wordt opgesteld. Hierbij wordt rekening gehouden met de bufferfunctie van groenproject 't Sloe. Ook hebben wij aandacht voor de relatie met eerdere compensatieplannen en de realisatie daarvan.</i>
3.5	De indiener brengt in dat de wetenschap over de effecten van magnetische straling op gezondheid van mens en dier geen consistent en uniform oordeel heeft. De tegenstrijdige wetenschappelijke onderzoeksresultaten versterken de ongerustheid. Het mogelijke risico van blootstelling aan magnetische velden leidt tot bezorgdheid.	<i>Overal waar elektriciteit aanwezig is, ontstaan elektrische en magnetische velden (EM-velden).</i> <i>Gelijkstroom (direct current, DC) en wisselstroom (alternating current, AC) genereren beide magneetvelden, maar omdat de technieken verschillen, hebben die magneetvelden andere eigenschappen en effecten. Voor dit project wordt tussen het platform op zee en het converterstation op land een gelijkstroomverbinding (DC) aangelegd. Bij de verdere uitwerking is een gebundelde ligging van de gelijkstroomkabels het uitgangspunt. Dit beperkt de omvang van het magneetveld.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>Vanaf het converterstation op land wordt een wisselstroomverbinding (AC) gerealiseerd naar het bestaande 380kV-station Borssele. Er is nog onzekerheid over de relatie tussen AC-magneetvelden van bovengrondse hoogspanningslijnen en mogelijke gezondheidseffecten (zie voor een uitgebreide toelichting MER fase 1 Deel B hoofdstuk 9), maar de rijksoverheid heeft voldoende aanleiding gezien om specifiek voor AC-magneetvelden van bovengrondse hoogspanningslijnen het voorzorgsbeleid (voormalig ministerie VROM, 2005) te hanteren. Voor het Net op zee IJmuiden Ver Alpha gaat het om een ondergrondse wisselstroomverbinding (voor het gedeelte vanaf het converterstation op land naar het bestaande 380kV-station Borssele). Voor dit gedeelte van het tracé is in MER fase 1 (deel B, hoofdstuk 9) indicatief aangegeven of er gevoelige objecten binnen een strook van 50 meter liggen. Dit is niet het geval. Langdurige blootstelling aan magneetvelden wordt hiermee voorkomen en mogelijke gezondheidsrisico's treden niet op.</i></p> <p><i>Voor DC-magneetvelden laat wetenschappelijk onderzoek geen verband zien tussen blootstelling aan DC-magneetvelden en gezondheidseffecten. Daarom is er, in tegenstelling tot AC-magneetvelden, geen voorzorgsbeleid vanuit de rijksoverheid voor blootstelling aan DC-magneetvelden en worden de effecten van DC-magneetvelden van ondergrondse DC-kabels en het DC-deel van het converterstation op de leefomgeving in dit MER niet nader onderzocht.</i></p> <p><i>Voor meer informatie over magneetvelden kunt ook de digitale TenneT brochures/position papers raadplegen.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>Deze staan op: https://www.tennet.eu/nl/ons-hoogspanningsnet/betrokken-bij-de-omgeving/gezondheid/</i></p> <p><i>of kijk op</i></p> <p><i>https://www.rivm.nl/hoogspanningslijnen</i></p> <p><i>en</i></p> <p><i>https://www.kennisplatform.nl</i></p> <p><i>Daarnaast is er een animatie gemaakt met een toelichting over magneetvelden van wisselstroom en gelijkstroom nabij het hoogspanningsnetwerk. Deze is te vinden op: https://youtu.be/C665iOqvT3Q.</i></p>
3.6	<p>Het akoestisch klimaat veroorzaakt grote bezorgdheid. De cumulatie van geluid, inclusief het laagfrequent geluid, is continu aanwezig. De doorlopende toename van geluidproducerende ontwikkelingen in Borssele en omgeving overschrijdt de aanvaardbare grenzen voor geluidhinder. De resultaten van het geluidonderzoek leiden tot bedenkingen.</p>	<p><i>Uit het akoestisch onderzoek dat in het kader van het MER fase 1 is uitgevoerd, blijkt dat het geluid van het converterstation (waaronder laagfrequent geluid) kan voldoen aan de wettelijke eisen en een goede ruimtelijke ordening.</i></p> <p><i>Voor het VKA wordt in MER fase 2 uitgewerkt welke geluidbeperkende maatregelen op de VKA-locatie precies nodig zijn. Dit is onder andere afhankelijk van de inrichting van de locatie en de omgeving. Hierbij wordt, naast de toetsing van de geluidsemisatie van dit project, ook rekening gehouden met de cumulatieve geluidsbelasting in het gebied.</i></p>
3.7	<p>In de aanlegfase zal sprake zijn van hinder door geluid, trillingen en overlast. Voor Borssele en omgeving is dit niet (onvoldoende) inzichtelijk gemaakt.</p>	<p><i>Bij het beoordelen van de tracés is rekening gehouden met de potentiële hinder en overlast in de aanlegfase. Hierbij is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt wat het effect van ieder tracé zal zijn. Deze informatie is de basis geweest om de keuze voor een VKA te maken.</i></p>

Indiener	Reactie	<i>Beantwoording</i>
		<i>Het alternatief BSL-2B is als VKA gekozen. Dit alternatief wordt nader uitgewerkt, zodat op gedetailleerder niveau in MER fase 2 in beeld wordt gebracht wat de effecten in de aanlegfase zullen zijn, en, indien aanwezig, welke maatregelen worden getroffen om geluid, trillingen en overlast zoveel als redelijkerwijs mogelijk te beperken. Bij het inpassingsplan zal aangetoond moeten worden dat eventuele effecten (al dan niet met maatregelen) acceptabel zijn.</i>
3.8	Het verwijderen van natuur is tegenstrijdig aan de Europese CO ₂ -doelstelling. Het natuurbelang dient voor het economisch belang te gaan.	<i>Het natuurbelang is in de IEA en MER fase 1 betrokken als onderdeel van de afweging. Opgemerkt wordt dat eventuele schade aan natuur wordt gecompenseerd. De doelstelling van het project is gericht op het vergroten van het aandeel duurzame energie, en dus op de CO₂-doelstelling. Er is geen commerciële of economische doelstelling; TenneT heeft als netbeheerder op land en op zee landelijk de opdracht om zorg te dragen voor een betrouwbare energievoorziening en aansluiting op het hoogspanningsnet.</i>
3.9	Alternatieve tracés door Industriegebied Vlissingen-Oost en ten noorden van Borsselle zijn onvoldoende in de afweging betrokken.	<i>In de fase van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) zijn de tracéalternatieven op zee en op land en locaties voor het converterstation bepaald. De uitgangspunten en randvoorwaarden bij de tracering zijn in de NRD uitgewerkt. Hierbij heeft inspraak en advies plaatsgevonden, waaronder een advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.). Op basis hiervan is de NRD na positief advies van het bestuurlijk overleg (december 2019) vastgesteld door de minister van EZK. De NRD is hiermee het uitgangspunt voor de tracéalternatieven, waarbij in de verdere uitwerking optimalisaties mogelijk zijn.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>In bijlage IV van MER fase 1, het Alternatiedocument, is een toelichting opgenomen op de randvoorwaarden en uitgangspunten om tot de onderzochte alternatieven te komen.</i>
3.10	Infraverbindingen horen thuis in het industriegebied. Het benutten van al langdurig braakliggende industrieterreinen in de omgeving past bij de ambitie van 'inbreiding'.	<i>Bij het bepalen van mogelijke locaties voor het converterstation is met diverse randvoorwaarden rekening gehouden, waaronder de huidige bestemming, de omgeving en de beschikbare ruimte. De onderzochte locaties voor de converterstations bij Borssele bevinden zich allemaal op het industriegebied.</i>
3.11	De aanwezigheid van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) hebben een negatief effect voor het landtracé, met name ter plaatse van Sloekreek.	<i>De aanwezigheid van NGE is als onderdeel van het criterium 'ruimtegebruik en overige gebruiksfuncties' voor zowel het landdeel als het zeedeel van het tracé in de beoordeling betrokken. Hierbij is uitgegaan van een beoordeling op de trefkans. Bij de verdere uitwerking voor het VKA BSL-2B wordt een nadere analyse van de potentiële aanwezigheid van NGE opgesteld, met eventueel te nemen maatregelen. Indien van toepassing, komen hierbij ook de NGE ter plaatse van Sloekreek aan de orde.</i>
3.12	Indiener suggereert een tijdsrestrictie op het beleid van vrijwillige onteigening om concrete invulling van compensatie mogelijk te maken.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Zie ook de reactie onder 3.4. Bij het opstellen van het compensatieplan wordt vastgelegd welke compensatie noodzakelijk is, en op welke wijze die gerealiseerd kan worden.</i>
4.	Particulier	
4.1	Indiener spreekt zorg uit over het effect om de leefomgeving van Borssele. Dit betreft vooral de extra geluidshinder en de ligging van het tracé binnen het groengebied.	<i>Zie ook onder 3.2 en 3.4 BSL-2B met een locatie voor het converterstation aan de Belgiëweg Oost is als VKA gekozen. Binnen de totale afweging is de geluidsemisatie en de impact op het groengebied betrokken.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
4.2	Aantasting van het groengebied betekent aantasting van geluidsafscherming en visuele afscherming tussen woongebied (dorp) en nabijgelegen industrie.	<p><i>Zie ook onder 3.4</i></p> <p><i>We zijn ons bewust van de impact van de verschillende projecten op de omgeving van Borssele en groenproject 't Sloe. Groenproject 't Sloe is een aandachtspunt waar zoveel mogelijk rekening mee wordt gehouden. Bij de uitwerking van het VKA zal in samenspraak met de omgeving een passende oplossing worden gezocht.</i></p> <p><i>Aantasting van eerder gerealiseerde compensatie en het beschikbaar houden van gronden voor verdere ontwikkeling van het groenproject hebben hierbij onze aandacht.</i></p> <p><i>In overleg tussen EZK, TenneT en gemeente Borsele worden de mogelijkheden om dit op te pakken besproken.</i></p>
4.3	Het effect van een ondergrondse hoogspanningskabel is onvoldoende toegelicht. Is het tracé toegankelijk, mag er gebouwd worden, zijn er beperkingen vanuit veiligheid en gezondheid?	<p><i>Ter plaatse van het tracé van de ondergrondse hoogspanningskabel wordt in het inpassingsplan een beschermingszone vastgelegd: activiteiten die de kabel kunnen beschadigen of de bereikbaarheid voor beheer en onderhoud beperken zijn niet toegestaan. Bebouwing, diepwortelende beplanting of werkzaamheden waarbij de grond wordt afgegraven zijn niet toegestaan. Ook andere activiteiten die mogelijk schade aan de kabel kunnen toebrengen zijn niet toegestaan.</i></p> <p><i>De grond kan wel (mede) gebruikt worden voor bijvoorbeeld agrarische functies, verkeersfuncties, natuur en is in die zin wel toegankelijk. Met deze regeling wordt de veilige en ongestoorde ligging van de kabel geborgd.</i></p> <p><i>Voor wat betreft mogelijke effecten op gezondheid, is van belang op welk type kabel indiener doelt; gelijkstroom of wisselstroom. Voor gelijkstroom wordt verwezen naar 3.5. Voor de wisselstroomkabels is gekeken of er gevoelige objecten binnen 25 meter aan weerszijde van de kabels</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>liggen en dat is voor geen enkel tracéalternatief het geval. Er is dan ook geen sprake van mogelijke effecten op de gezondheid.</i></p>
4.4	<p>De gekozen voorkeurslocaties voor het converterstation in Borssele zijn niet optimaal. Gevreesd wordt voor hinderlijk laagfrequent geluid in het dorp en gezondheidsklachten. Op dit moment zijn er betere onbebouwde locaties binnen het industriegebied.</p>	<p><i>In MER fase 1 is onderzoek gedaan naar laagfrequent geluid. Middels berekeningen die uitgaan van een worstcase situatie, is bepaald hoeveel woningen geluidsbelasting door laagfrequent geluid kunnen ondervinden. De uitkomsten van dit onderzoek zijn mede bepalend voor de scoring van de alternatieven. Hierbij is aansluiting gezocht bij de zogenaamde NSG- en Vercammen-curves. Met de NSG-curve wordt vooral getoetst of laagfrequent geluid potentieel hoorbaar is. Met de Vercammen-curve wordt beoordeeld of de eventuele hinder vanwege laagfrequent geluid aanvaardbaar is. In MER Fase 1 deel B (pagina 589) is een toelichting op de wijze van de beoordeling van laagfrequent geluid opgenomen. De bevindingen zijn vermeld in MER Fase 1 deel B, vanaf pagina 675 en zijn als contour op kaart weergegeven. Uit deze contouren volgt dat deze het dorp niet raken.</i></p> <p><i>Voor het VKA wordt een uitwerking gemaakt, waarbij onderzocht wordt welke geluidbeperkende maatregelen getroffen moeten worden. Dit is afhankelijk van de locatie, de omgeving (welke andere geluidsbronnen zijn er, waar liggen de geluidgevoelige bestemmingen?) en de inrichting van de locatie. In deze fase wordt ook onderzocht of, en zo ja welke, maatregelen ten aanzien van laagfrequent geluid noodzakelijk zijn.</i></p> <p><i>Voor meer informatie over effecten van laagfrequent geluid op de gezondheid wordt verwezen naar</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>https://www.rivm.nl/sites/default/files/2020-09/Factsheet%20laagfrequent%20geluid.pdf</p> <p><i>In bijlage IV van MER fase 1 (Alternatievendocument), paragraaf 3.2 zijn de randvoorwaarden voor de mogelijke locaties van het converterstation omschreven.</i></p>
4.5	De industrie in het Sloegebied profiteert van de aanlanding en dient de lasten deels te dragen.	<i>Het onderhavige project is een initiatief van de overheid en TenneT in het kader van de benodigde infrastructuur voor de duurzame energietransitie. Hoewel de industrie in het Sloegebied hier mogelijk van kan profiteren, betekent dat niet dat zij ook in de lasten moeten delen.</i>
4.6	Het belang van de energietransitie en daarmee het project wordt onderschreven. Vanwege het nationale belang dient de lokale leefomgeving prioriteit te krijgen bij de compensatie.	<i>Zie ook onder 4.2. De lokale leefomgeving heeft nadrukkelijk onze aandacht bij de compensatie.</i>
4.7	Indiener stelt dat er een totaalvisie voor ontwikkelingen rond Borssele ontwikkeld moet worden. In deze visie dienen leefomgeving, industrie en landbouwbelangen samen te gaan.	<i>Het opstellen van een totaalvisie voor Borssele is een gemeentelijke verantwoordelijkheid welke tot uiting komt in het opstellen van een gemeentelijke omgevingsvisie.</i>
4.8	De uitvoering van eerdere Net op Zee projecten hebben de kwaliteit van de leefomgeving negatief beïnvloed, door het kappen van bos, bouw transformatorstation, 380kV-masten, geluidhinder in de nachtelijke uren, overlast tijdens uitvoering. De compensatie is karig en nog niet uitgevoerd, zelfs niet gepland. Eerdere toezeggingen dienen te worden nagekomen.	<p><i>De impact van de Net op Zee projecten kan groot zijn. Om deze reden wordt per project bepaald welke maatregelen noodzakelijk zijn om de impact te beperken of te compenseren. Deze maatregelen kunnen bijvoorbeeld de ontwikkeling van natuurwaarden en de aanplant van groen bevatten om de landschappelijke inpassing te verbeteren. EZK en TenneT gaan na in hoeverre en binnen welk traject compensatiemaatregelen niet tot uitvoering zijn gekomen, en op welke wijze toezeggingen alsnog nagekomen kunnen worden. Zie ook de reactie onder 3.2 en 3.4.</i></p> <p><i>De constatering over geluidhinder in de nachtelijke uren en overlast tijdens de uitvoering nemen wij mee in de</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>uitwerking van het VKA, zodat er tijdig aandacht is voor mogelijkheden om de hinder te beperken.</p> <p>Opgemerkt wordt dat het onderhavige project een ondergrondse hoogspanningsverbinding betreft: het bouwen van 380kV-masten maakt geen onderdeel uit van de voorgenomen ontwikkeling. Zie verder ook onder 4.2.</p>
5.	Particulier	
5.1	Bij de variant Veerse Meer wordt de primaire waterkering meerdere malen doorsneden.	Het alternatief BSL-2B is gekozen als VKA. Bij kruisen van de (primaire) waterkeringen wordt rekening gehouden met de functie en instandhouding van de waterkeringen.
5.2	De grond van Domeinen wordt doorsneden, waarbij de gebruiker niet geraadpleegd wordt.	<p>Perceeleigenaren in het zoekgebied zijn vroegtijdig betrokken. In september 2019 zijn grondeigenaren uitgenodigd mee te denken in de verkenning van de verschillende tracéopties tussen het Veerse Meer en het Sloegebied. Grondgebruikers zijn daarna geïnformeerd over de te onderzoeken varianten. In het voorjaar van 2020 zijn zowel grondeigenaren als -pachters geïnformeerd over de voortgang en resultaten van de onderzoeken die zijn meegenomen in de IEA.</p> <p>Grondgebruikers, voor zover op dit moment bij TenneT bekend, zijn geïnformeerd en worden in de verdere uitwerking van het VKA betrokken bij optimalisering.</p>
5.3	De optie door Westerschelde kan vele problemen voorkomen.	Indiener geeft geen toelichting op de aard van de problemen die met een keuze voor de optie door Westerschelde voorkomen kunnen worden; de doelstelling van IEA en MER fase 1 is om alle relevante informatie van de onderzochte alternatieven in beeld te brengen en af te wegen. Mogelijke problemen bij de aanleg en de exploitatie van het project worden inzichtelijk gemaakt en in de afweging om te komen tot een VKA betrokken.

Indiener	Reactie	Beantwoording
5.4	Bij een traject over land is het noodzaak dat ook alle grondgebruikers inspraak hebben. Dat is tot op heden niet het geval geweest.	<p><i>Zie ook de reactie onder 5.2.</i></p> <p><i>Binnen de voorbereiding van het project is doorlopend aandacht geweest voor het betrekken van belanghebbenden. De beschikbaarheid van gronden om het project te kunnen realiseren is van belang in de afweging om te komen tot een VKA.</i></p> <p><i>Na de keuze voor een VKA volgt een fase waarin het VKA wordt geoptimaliseerd en meer in detail wordt uitgewerkt. Hierbij worden ook grondgebruikers en grondeigenaren betrokken. Wij begrijpen dat de impact van het project, zeker in de aanlegfase, groot kan zijn voor grondgebruikers. Hierover gaan wij tijdig in overleg om tot passende afspraken te komen.</i></p>
6.	Rijkswaterstaat	
6.1	Indiener beoordeelt vanuit waterstaatsbelangen de relatieve geschiktheid van de onderzochte alternatieven voor het doel van het project: de aanleg van een gelijkstroomverbinding voor transport van stroom uit het windenergiegebied IJmuiden Ver naar het landelijk hoogspanningsnet. Indiener zal geen voorkeur uitspreken ten aanzien van een locatie voor een converterstation op land aangezien vanuit het perspectief van de belangen van Rijkswaterstaat hier geen onderscheid is aan te geven.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
6.2	In de beoordeling ten aanzien van Kaderrichtlijn Mariene Strategie is er geen onderscheid tussen de alternatieven.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Dit komt overeen met de bevindingen uit MER fase 1.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
6.3	In de beoordeling ten aanzien van Kaderrichtlijn Water (KRW) is er een voorkeur voor tracé BSL-2. De aanwezigheid van een elektromagnetisch veld kan de migratie van vissen blokkeren, in het waterlichaam van het tracé BSL-2 is er naar verwachting minder migratie van vissen dan door de andere waterlichamen.	<i>In MER fase 1 (paragraaf 5.2) zijn de effecten van een elektromagnetisch veld op de migratie van vissen inzichtelijk gemaakt en gewaardeerd. Hierbij is geconstateerd dat op dit onderwerp sprake is van een leemte in de kennis. Dit aspect is bij de afweging voor het VKA betrokken.</i>
6.4	Bij de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief wordt aandacht gevraagd voor verder onderzoek naar de effecten op het ecosysteem van de Noordzee, in het bijzonder voor het gebied Bruine Bank, en op de KRW-oppervlaktewaterlichamen in het plangebied. Hierbij dienen ook passende mitigerende maatregelen betrokken te worden.	<i>Met het gekozen VKA komt het kabeltracé buiten de Bruine Bank te liggen. In MER fase 2 worden eventuele effecten verder onderzocht voor het VKA.</i>
6.5	De alternatieven zijn beoordeeld op het effect op scheepvaart(veiligheid). Bij alle alternatieven is sprake van complexe kruisingen van de verbinding van IJmuiden Ver Alpha met verkeersscheidingsstelsel en verkeersbanen. Er zijn 2 kruisingen waarbij een onderscheidend negatief effect optreedt: 1) passage Slijkgat door alternatief GT-1B (geen scheepvaartverkeer mogelijk tijdens aanleg) 2) alternatief GT-1A, locatie vlak voor kust Maasvlakte II (onder omstandigheden risico op beschadiging kabel door krabbende ankers). Hierdoor worden de alternatieven GT-1A en GT-1B negatief beoordeeld.	<i>Het belang van de scheepvaart en de scheepvaartveiligheid is in het MER fase 1 (bijlage XI-C) en in de IEA opgenomen. Over dit aspect is met Rijkswaterstaat en met andere nautische partijen overleg gevoerd, om te verkennen of en waar het mogelijk is om de vaarroutes niet of minder haaks te kruisen dan 60 – 90 graden. Hierdoor kan op de Noordzee de lengte van de tracéalternatieven verkort worden. De bevindingen uit dit overleg zijn waar mogelijk verwerkt in de alternatieven. Ook de ligging van de kabel ten opzichte van ankergebieden is meegenomen in de beoordeling van de alternatieven. Deze beoordeling is betrokken in de afweging rond de keuze voor een VKA.</i>
6.6	Over de alternatieven door de Grote Wateren wordt het volgende opgemerkt:	<i>De effecten van het project in de aanlegfase en in de gebruiksfase op ankergebieden en de scheepvaartveiligheid</i>

Indiener	Reactie	<i>Beantwoording</i>
	<p>Westerschelde (BSL-1) beperkt de omvang van ankergebied Rede Vliissingen. Het belang van dit ankergebied is groot. Tijdens de voorbereiding van de aanleg en tijdens aanleg komt de scheepvaartveiligheid onder druk te staan. Hierdoor wordt BSL-1 zeer negatief beoordeeld.</p> <p>Veerse Meer (BSL-2) wordt gekenmerkt door de ligging van de kabels in de hoofdvaargeul van het Veerse Meer. Toekomstig beheer en onderhoud (bijvoorbeeld baggerwerkzaamheden) moet mogelijk blijven. Goede afstemming hierover is een randvoorwaarde bij het verlenen van de watervergunning.</p> <p>Geertruidenberg (GT-1) ligt grotendeels buiten de vaargeul, uitgezonderd het gedeelte van de vaargeul bij het baggerspeciedepot ter hoogte van Moerdijk. Dit is een bottleneck. Ook de passage van 4 bruggen is een extra knelpunt, vanwege de aanwezigheid van aanleg- en onderhoudsschepen in de beperkt beschikbare ruimte voor scheepvaart.</p>	<p><i>zijn meegenomen in het MER fase 1 en de IEA. Hierbij is ook rekening gehouden met beheer en onderhoud van de locatie waar het tracé is beoogd. Binnen de voorbereiding tot nu toe, en ook in de uitwerking van het VKA tot en met de uitvoering wordt afstemming gezocht met belanghebbenden, waaronder de indiener en nautische partijen.</i></p>
6.7	<p>De ligging van een kabeltracé in een reserveringszone voor zandwinning is niet wenselijk. Alle alternatieven komen hier in meer of mindere mate mee in aanraking. Alternatief BSL-1 is geprojecteerd in de corridor voor kabels en leidingen, maar is wel gelegen in prioritair gebied. Alternatief BSL-2A doorkruist vergunde zandwingebieden, alsmede zoekgebieden en het prioritaire zandwingebied</p>	<p><i>Ter kennisgeving aangenomen. Het belang van zandwinning is opgenomen in het MER fase 1 en de IEA. Vanuit de afweging van belangen in de IEA, de bevindingen uit het gevoerde overleg met indiener en nautische partijen, de ingekomen reacties, het regioadvies en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage heeft de minister een kabeltracé als VKA gekozen: BSL-2B. Ook de informatie die indiener benoemt is betrokken in de afweging om tot dit VKA te komen.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	voor de kust van Walcheren. De inzet van het nog op te stellen Nationaal Waterprogramma 2022-2027 is dat de gebieden voor de kust van Walcheren en Zeeland Zuid benoemd worden als prioritair gebied voor zandwinning. De tracés BSL-2A en BSL-1 ligt hierdoor niet voor de hand.	
6.8	Alternatief BSL-2A is in het MER geoptimaliseerd vanwege het doorkruisen van vergunde zandwingebieden, MER-zoekgebieden en een prioritair gebied. Variant 3 binnen deze optimalisatie heeft de voorkeur van Rijkswaterstaat, ondanks de meerkosten en de langere lengte van het tracé.	<i>Met de keuze voor het alternatief BSL-2B als VKA is deze optimalisatie niet meer aan de orde, omdat de vergunde zandwingebieden, MER-zoekgebieden en een prioritair gebied bij BSL-2B worden vermeden.</i>
6.9	Binnen de alternatieven zijn kruisingen van de Veerse Gatdam en de Haringvlietdam middels een boring opgenomen. De stabiliteit van de waterkering tijdens en na uitvoering van de werkzaamheden is van groot belang. In overleg met Rijkswaterstaat dient dit belang nader uitgewerkt te worden bij de detaillering van het voorkeursalternatief.	<i>Mede vanwege het belang van de stabiliteit van de Veerse Gatdam, is gekozen voor de oostelijke kruising. Dit aspect wordt in de vervolgfase nader uitgewerkt. Deze uitwerking vindt dan plaats in overleg met indiener, rekening houdend met deze informatie.</i>
6.10	Na afweging van de verschillende aspecten gaat de voorkeur vanuit de belangen van Rijkswaterstaat uit naar het alternatief BSL-2A, als deze op basis van de geoptimaliseerde variant 3 door de reserveringszone voor zandwinning gaat en aan de oostkant de Veerse Gatdam kruist. De lengte van het tracé door het Veerse Meer is bij voorkeur zo kort mogelijk en zou aan de westelijke kant van het Veerse Meer aan land moeten komen.	<i>Er is vanwege de voordelen van paralleligging met MVL-2B (Net op zee IJmuiden Ver Beta) qua ruimtebeslag en het vermijden van de Bruine Bank én het belang van de zandwinning, gekozen voor BSL-2B als VKA. De Veerse Gatdam wordt aan de oostkant gekruist, maar er is mede op basis van het regio-advies van Zeeland gekozen voor het oostelijke uittredepunt uit het Veerse Meer. Het oostelijk uittredepunt van het Veerse Meer is mogelijk met een open ontgraving, terwijl bij een westelijk uittredepunt een complexe boring, aan één zijde ingezet</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>vanaf het water, onder een primaire waterkering zou moeten plaatsvinden. Bij het oostelijke uittredepunt is geen primaire waterkering gelegen. Daarnaast sluit het oostelijke beter aan op de middenvariant van het landtracé, omdat daarmee een lange parallelligging van de kabel met een primaire waterkering, de Sloedam (met verhoogde kans op aantreffen van Niet-Gesprongen Explosieven) en het spoor wordt vermeden.</i>
6.11	Het beheer van de Veerse Gatdam en het Veerse Meer dient niet onevenredig beperkt te worden (waterbeheer en scheepvaart). Bij verdere uitwerking is er het vertrouwen dat hierover met TenneT goede en duidelijke afspraken gemaakt worden.	<i>Zie 6.9 en 6.10. Ook vanuit de initiatiefnemer is er vertrouwen in een constructieve afstemming in de vervolgfases van het besluitvormingsproces.</i>
6.12	Ook bij de uitwerking voor het tracé bij Veerse Gatdam dient optimalisatie in overleg plaats te vinden, waarbij rekening moet worden gehouden met een mogelijke toekomstige versterking/aanpassing van de basiskustlijn.	<i>Zie 6.10</i>
6.13	Het gebied Bruine Bank wordt naar verwachting aangewezen als Natura2000 gebied, vanwege het belang voor vogels en andere soorten. In het gebied is de zandkokerwormrif (<i>Sabellaria spinulosa</i>) aangetroffen. De rifstructuren in het gebied bieden schuilplaats aan vele andere soorten. Dit aspect dient bij de detaillering van het voorkeursalternatief, de mogelijke optimalisatie en bij het opstellen van MER fase 2 betrokken te worden.	<i>Zie 6.10. Er is gekozen voor een geoptimaliseerde variant van BSL-2B die de Bruine Bank niet doorkruist. Met dit aspect zal in de verdere planuitwerking en bij het opstellen van MER fase 2 desalniettemin rekening worden gehouden. Indiener zal hierbij worden betrokken.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
6.14	MER fase 1 gaat uit van een ongebundelde ligging van de kabels. Dit kan een kompasafwijking veroorzaken, wat onwenselijk is.	<i>De gebundelde ligging van de kabels is het uitgangspunt bij de verdere uitwerking van het kabeltracé en de effecten daarvan in MER fase 2.</i>
6.15	Er is een kennisleemte over het effect van elektromagnetische velden op het ecosysteem in de Noordzee en de Grote Wateren bij een ongebundelde aanleg. Het elektromagnetisch veld bij een gebundelde aanleg is naar verwachting beduidend minder sterk, zodat hier de voorkeur naar uitgaat.	<i>Zie 6.14.</i>
7.	Particulier	
7.1	Nabij Borssele (BSL 1A en BSL 1B) zijn twee locaties beschikbaar die dicht bij de aanlanding van de zeekabels zijn gelegen: 1- Oude Thermphos-terrein en 2- terrein tussen Ovet en SloeCentrale.	<p><i>Bij het bepalen van mogelijke locaties voor het converterstation is op basis van een set randvoorwaarden gezocht naar mogelijkheden. Hierbij is vooral de afstand tot het 380kV-station een belangrijke randvoorwaarde: het zoekgebied is binnen een straal van 5 kilometer vanaf het 380kV-station begrensd. Ook de beschikbaarheid van een rechthoekig of vierkant terrein van ongeveer 5,5 ha (met 2 hectare extra in de bouwphase) is als randvoorwaarde gesteld. De afstand tot de aanlanding (uitgaande van een aanlanding vanuit de Westerschelde) is minder bepalend voor de haalbaarheid.</i></p> <p><i>Verwezen wordt naar het MER fase 1, bijlage IV – Alternatievendocument d.d. 04-06-2020 voor een verdere toelichting op de bepaling van de locaties die in de onderzoeken zijn betrokken. In paragraaf 3.2 van deze bijlage wordt ingegaan op de randvoorwaarden voor het zoekgebied en de opties voor locaties voor het converterstation.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>De gesuggereerde locaties zijn in de directe nabijheid van het water gelegen. Deze locaties zijn op het haventerrein bedoeld voor watergebonden functies, waar het converterstation niet toe gerekend wordt. Daarmee zijn deze locaties niet beschikbaar als alternatief.</i>
7.2	De aanlanding van de kabel kan vervolgens richting de kruising van Europaweg-Zuid met Achterduinweg verplaatst worden. Tracé kan dan tussen de windmolens door naar het 380kV-station worden gelegd.	<i>Zie ook de beantwoording onder 7.1. Bij het bepalen van de te onderzoeken alternatieven is aansluiting gezocht bij de gereserveerde leidingenstrook. Het voorstel van indiener is inhoudelijk beoordeeld, maar het tracé dat indiener voorstelt ligt volledig parallel aan/in de primaire kering. Deze route is daarmee geen optie.</i>
7.3	Voor alternatief BSL 2 zijn alternatieve locaties (Frankrijkweg, Luxemburgweg/Oostenrijkweg, terrein Verbrugge Scaldia Terminals BV, Ritthemsestraat) beschikbaar.	<i>Zie 7.1 en 7.2</i>
7.4	Deze suggesties hebben de volgende voordelen: in de omgeving van Borssele geen extra hoogbouw, geen lawaai, geen extra masten en geen graafwerkzaamheden aan de Europaweg- Oost.	<i>Zie 7.1 en 7.2</i>
8.	Particulier	
8.1	De zware industrie in het Sloe-gebied heeft de afgelopen decennia een ruimtelijk visuele invloed gehad op de leefomgeving van het dorp Borssele, de Borsselepolder en aangrenzend nationaal Landschap van Zuid-Beveland.	<i>We zijn ons bewust van de impact van de verschillende projecten op de omgeving van Borssele en groenproject 't Sloe. Groenproject 't Sloe is een aandachtspunt waar zoveel mogelijk rekening mee wordt gehouden. In samenspraak met de omgeving wordt voor de verdere uitwerking van het VKA BSL-2B een passende oplossing gezocht. Aantasting van eerder gerealiseerde compensatie en het beschikbaar houden van gronden voor verdere</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>ontwikkeling van het groenproject hebben hierbij onze aandacht.</i></p> <p><i>In overleg tussen EZK, TenneT en gemeente Borsele worden de mogelijkheden om dit op te pakken besproken.</i></p>
8.2	Landschapsplan 'Groenproject 't Sloe' is ter compensatie voor industriële ontwikkelingen opgesteld, maar nog maar deels uitgevoerd.	<i>Zie 8.1</i>
8.3	Wijziging aan hoogspanningsleidingen, uitbreiding converterstations en de aanleg van kabels in de Westerschelde van windmolenparken Borssele 1 en Borssele 2, met aanlandige aanpassingen, zorgen voor storende geluidsoverlast en visuele aantasting.	<p><i>Bij het akoestisch onderzoek wordt niet alleen gekeken naar de geluidsuitstraling van het converterstation van Net op Zee IJmuiden Ver Alpha, er wordt ook rekening gehouden met de cumulatieve geluidsbelasting. Uit het akoestisch onderzoek dat in het kader van het MER fase 1 is uitgevoerd, blijkt dat het geluid van het converterstation (waaronder laagfrequent geluid) kan voldoen aan de wettelijke eisen en een goede ruimtelijke ordening.</i></p> <p><i>Voor het VKA wordt in MER fase 2 uitgewerkt of en zo ja welke geluidbeperkende maatregelen op de VKA-locatie precies nodig zijn. Dit is onder andere afhankelijk van de inrichting van de locatie en de omgeving. Hierbij wordt, naast de toetsing van de geluidsemmissie van dit project, ook rekening gehouden met de cumulatieve geluidsbelasting in het gebied.</i></p> <p><i>Uit MER fase 1 is gebleken dat het converterstation niet zichtbaar is vanuit de omgeving buiten het industriegebied (zie ook de visualisaties daarvan in het hoofdstuk Landschap en Cultuurhistorie). Pas ter plaatse van het industriegebied, is het zichtbaar. Het converterstation sluit goed aan bij de uitstraling van het industriegebied.</i></p>
8.4	Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met de kwaliteit van de	<i>De impact op de kwaliteit van de woon- en leefomgeving is onderdeel geweest van de afweging om tot een VKA te</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	woon- en leefomgeving van bewoners van het dorp Borssele en de Borsselepolder.	<i>komen. Het VKA wordt geoptimaliseerd en uitgewerkt, waarbij rekening wordt gehouden met de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Zie ook de reactie onder 3.2 met betrekking tot het compensatieplan.</i>
8.5	Het gedeelte van Groenproject 't Sloe dat wel gerealiseerd is, wordt nu alweer aangetast. Dit is een aanzienlijke landschappelijke schade.	<i>Zie onder 3.2 en 8.1.</i>
8.6	Ruimhartige compensatie, als bufferende en afscherpende beplanting verdient prioriteit.	<i>Zie 8.1 en 8.5. Afscherming van dit project is niet aan de orde. De kabels liggen ondergronds en buiten het industrieterrein is het converterstation niet zichtbaar. Op het industrieterrein zelf past het converterstation qua uitstraling bij het terrein en de bedrijfsbestemming. Compensatie is dus niet noodzakelijk. Desalniettemin wordt er een compensatieplan opgesteld, zie hiervoor onder 3.2.</i>
8.7	Een nieuw converterstation dient op de locatie tussen kerncentrale en Covra gesitueerd te worden.	<i>Bij het bepalen van mogelijke locaties voor het converterstation is op basis van een set randvoorwaarden gezocht naar mogelijkheden. Zie 7.1</i> <i>De genoemde locatie is bovendien niet beschikbaar.</i>
8.8	Het realiseren van afscherpende beplanting en groenproject 't Sloe dient opgepakt te worden. Hierbij dient in samenwerking tussen Rijk, provincie, gemeenten de regie genomen te worden.	<i>Zie 3.2.</i> <i>In overleg tussen EZK, TenneT en gemeente Borsele worden de mogelijkheden om dit op te pakken besproken.</i>
8.9	Leefomgeving en woonkwaliteit mogen niet ondergeschikt zijn aan de belangen van energie en industrie. Deze belangen kunnen elkaar versterken.	<i>Zie 8.4</i>
9.		

Indiener	Reactie	Beantwoording
9.1	Indiener spreekt voorkeur uit voor het alternatief Geertruidenberg, omdat hierbij geen schade en overlast op land ontstaat.	<p><i>In de IEA en het MER fase 1 zijn de alternatieven, die in de voorfase (NRD) zijn bepaald, op verscheidene effecten beoordeeld. Naast schade en overlast op land, is hierbij rekening gehouden met technische aandachtspunten, milieueffecten, effecten op natuur, landschap en omgeving en overige relevante effecten voor het gehele project. Naast het gedeelte op land is ook het effect van het gedeelte op zee en in de grote wateren in de afweging van de alternatieven betrokken. Zie ook onder 1.3.</i></p> <p><i>Op basis van alle verzamelde informatie is het alternatief BSL-2B als VKA gekozen.</i></p>
9.2	Indiener brengt in dat door technische ontwikkelingen de behoefte aan windenergie in de toekomst afneemt.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Wij zien geen afname van de behoefte aan windenergie. Binnen het huidige beleid en de toekomstverwachtingen voorziet het Net op Zee in de behoefte aan duurzame energie voor de toekomst.</i>
9.2	<p>De ontwikkeling van een converterstation op de locatie Liechtensteinweg veroorzaakt negatieve effecten, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Schade aan de Renaissancestructuur van de Borsselepolder - Ecologische schade door het magnetische veld - De ondergrondse hoogspanningsverbinding brengt het industrieterrein in het buitengebied - De gevolgen van het magnetisch veld op mens en dier is onvoldoende onderzocht - Het effect van het magnetisch veld op de buisleidingenzone van Total olieraffinaderij dienen inzichtelijk te zijn 	<p><i>Zie 9.1</i></p> <p><i>Als VKA is gekozen voor BSL-2B met locatie Belgiëweg Oost voor het converterstation. De reactie van indiener ten aanzien van locatie Liechtensteinweg is dus niet meer aan de orde.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<ul style="list-style-type: none"> - Verstoring van elektronische ontwikkeling in de landbouw door de verbinding - Vernietiging van de bestaande drainage door de ondergrondse 380kV-verbinding. Met name een aandachtspunt in het Sloebos. - Verstoring van het ontspanningsgebied voor de lokale bevolking 	
10.	Stichting La Mer	
10.1	De Stichting zorgt voor de opstelling van een gezamenlijke MER en MEP voor de aannemers die zich bezighouden met de winning van ophoogzand uit de Noordzee.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
10.2	Indiener vindt verstoring van de zandwingebieden in principe ongewenst, omdat verstoring door windparken en benodigde kabelroutes het gebied voor zeer lange tijd ontoegankelijk maken voor andere gebruikers, waaronder zandwinners. De actieve en passieve zandwingebieden moeten zoveel mogelijk toegankelijk blijven. Deze beperking van de mogelijkheid van zandwinning moet vermeden worden, of anders zo beperkt mogelijk zijn.	<i>De ligging van de bestaande en reserveringen voor toekomstige zandwingebieden en de effecten van het project voor de zandwinning zijn in kaart gebracht en dit belang is bij de ontwikkeling van de onderzochte tracés betrokken. Dit is ook één van de belangen die door de minister is afgewogen bij de keuze voor het VKA.</i>
10.3	Alternatief BSL-2A doorkruist zandwinvakken. Daardoor wordt dit alternatief negatief beoordeeld. Door optimalisatie kan het ruimtebeslag van de verbinding binnen de zandwinvakken verkleind worden: De stichting pleit ervoor om indien wordt gekozen voor	<i>Zie 6.8</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	alternatief BSL-2A, de optimalisatievariant 3 of eventueel 1 te kiezen.	
10.4	De punten uit de zienswijze op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau d.d. oktober 2019 worden bekrachtigd.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Hierbij wordt verwezen naar de reactie op de zienswijze.</i>
10.5	Indiener pleit voor optimalisatievarianten bij kabeltracé BSL-2A waarbij geen zandwinvakken geheel of gedeeltelijk verloren gaan.	<i>Zie 10.3</i>
11.	<i>Wijkraad Raamsdonksveer-Zuid</i>	
11.1	Indiener onderschrijft het belang van windpark op zee en groene energie.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
11.2	Met de aansluiting van windparken op zee kan de komst van 3 windmolens in Oosterhout, op een afstand van circa 1 kilometer van de woonomgeving, overbodig worden.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Besluitvorming over de windmolens in Oosterhout valt buiten de reikwijdte van dit proces.</i>
11.3	De impact van de komst van 3 windturbines in Oosterhout is omschreven en bijgesloten bij de reactie.	<i>Zie 11.2</i>
12.	<i>Havenbedrijf Antwerpen NV</i>	
12.1	De initiatieven in het kader van een duurzame energievoorziening van de Nederlandse overheid worden ondersteund.	<i>Ter kennisgeving aangenomen</i>
12.2	Bij deze initiatieven is een negatieve interferentie met het scheepvaartverkeer van en naar de haven van Havenbedrijf Antwerpen ongewenst.	<i>Dit aspect is betrokken bij de afweging om tot een VKA te komen.</i>
12.3	Binnen het kader van punt 12.2 wordt aanlanding van IJmuiden Ver Alpha via het	<i>Het alternatief BSL-2B is als VKA gekozen. Dit alternatief gaat niet via de Westerschelde.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	tracé naar Borssele via de Westerschelde niet gunstig gevonden.	
12.4	Ervaring van de reeds aangelegde Borssele kabels laten zien dat de dynamiek in de Westerschelde risico's met zich brengt: het op diepte houden van de kabels is bijzonder moeilijk gebleken.	<i>Dit aspect is betrokken bij de afweging om tot een VKA te komen.</i>
13.	<i>Particulier</i>	
13.1	Het magnetisch veld is een argument voor ProRail om de kabel op afstand te houden van het spoor. Waarom kan de kabel dan wel op korte afstand van woningen?	<i>Zie ook 3.5</i> <i>Indien een kabelsysteem parallel aan spoorwegen loopt, kan wederzijdse beïnvloeding tussen de kabels van het windpark en de spoorweg ontstaan in de omvangrijke en complexe technische systemen. Door Petersburg zijn verschillende soorten beïnvloeding geanalyseerd in het kader van MER fase 1 (zie MER fase 1 Deel B hoofdstuk 9). Vanwege de kans op wederzijdse beïnvloeding wordt bij de tracerings van de kabel afstand aangehouden tot spoorlijnen. Een dergelijke wederzijdse beïnvloeding is niet aan de orde bij woningen, omdat in woningen geen sprake is van omvangrijke en technische systemen, zoals die wel voorkomen bij spoorlijnen.</i>
13.2	Indiener adviseert om aan te landen door de Westerschelde en dan buiten langs aan te leggen, om zo gronden van boeren en burgers te ontzien.	<i>In de IEA en het MER fase 1 zijn de alternatieven, die in de voorfase (NRD) zijn bepaald, op verscheidende effecten beoordeeld. Naast schade en overlast op land, is hierbij rekening gehouden met technische aandachtspunten, milieueffecten, effecten op natuur, landschap en omgeving en overige relevante effecten voor het gehele project. Naast het gedeelte op land is ook het effect van het gedeelte op zee in de afweging van de alternatieven</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>betrokken. Deze informatie vormt de basis voor de keuze van het VKA.</i>
13.3	Bij bronbemaling in de aanlegfase wordt de beperkte hoeveelheid zoetwater in Zeeland aangetast. Wie dekt deze schade?	<i>In MER fase 1, paragraaf 3.4.2.2 en paragraaf 3.5.2, worden de effecten op bodem en water toegelicht. Door de diepteligging van zoetwatervoorkomens ten opzichte van de ligging van de kabels is er geen sprake van aantasting hiervan ten gevolge van het project.</i>
13.4	In de Quarlespolder (Sloedam) ligt veel munitie uit WOII: dit is kostenverhogend in de aanlegfase.	<i>Ook het aspect van de aanwezigheid van niet gesprongen explosieven (NGE) en de bijbehorende kosten is in de beoordeling en afweging van de alternatieven betrokken.</i>
14.	<i>Particulier</i>	
14.1	Door de aansluiting wordt de kwaliteit en de leefbaarheid van het dorp Borssele aangetast.	<i>Zie 8.1</i>
14.2	Er is nu al geluidsoverlast door Borssele 1 en 2.	<i>Zie 8.1</i>
14.3	Aantasting van de groenbuffer (Groenproject 't Sloe) is onwenselijk.	<i>Zie 8.1</i>
14.4	Gevreesd wordt voor de effecten van straling als gevolg van de 380kV-lijn (bovengronds en/of ondergronds) van het converterstation tot aansluiting op het hoogspanningsnet.	<i>Zie 3.5 en 13.1</i>
14.5	Vooraf de afweging tussen economische noodzaak en commercieel belang enerzijds en de leefbaarheid anderzijds is een aandachtspunt.	<i>Binnen het proces is nut en noodzaak van de ontwikkeling het uitgangspunt. De nut en noodzaak wordt voor een belangrijk deel bepaald door de doelstellingen in klimaat- en energiebeleid. De impact op de kwaliteit van de woon- en leefomgeving wordt nadrukkelijk betrokken in de afweging om VKA te bepalen en wordt na keuze van het VKA verder uitgewerkt. Er is geen sprake van een commercieel belang; vanuit haar taakstelling heeft TenneT de opdracht om zorg te dragen voor een betrouwbare energievoorziening en te voorzien in aansluiting op het hoogspanningsnet.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
14.6	De aanpak van de leefbaarheid is incidenteel: het ontbreekt aan een 'stip op de horizon' , zowel ten aanzien van de energietransitie als de compensatie/leefbaarheid.	<i>Bij het onderzoeken en toetsen van de impact op de leefbaarheid wordt vigerende regelgeving en beleid in acht genomen. De lokale uitwerking is maatwerk, die in het kader van de voorbereiding van het inpassingsplan wordt uitgewerkt.</i>
14.7	Er is geen formele relatie tussen TenneT en dorpsraad. De lokale en regionale overheden zullen initiatief moeten nemen voor overleg met de dorpsraad.	<i>Binnen het gehele proces om van het initiatief tot een uit te voeren plan te komen, wordt veel waarde gehecht aan participatie en inspraak met de omgeving. Binnen dit participatieproces heeft meermaals overleg plaatsgevonden door TenneT met de dorpsraad. De dorpsraad zal verder benaderd worden in de fase van uitwerking van het VKA.</i>
15.	<i>particulier</i>	
15.1	Indiener mist gedegen onderzoek naar de permanent effecten voor vis en schelpdieren (en dus ook voor de visserij) door de aanleg van de stroomkabels (gebundeld of ongebundeld).	<i>De tijdelijke en permanente effecten op diersoorten (waaronder vis en scheldieren) zijn in het MER fase 1 in beeld gebracht: Natuur op zee en grote wateren (hoofdstuk 4). In paragraaf 4.9 van MER fase 1 is omschreven op welke wijze aanvullende kennis wordt verworven en de werkwijze om tot een gedegen onderzoeks- en monitoringsplan te komen over de effecten voor vis en schelpdieren. De gebundelde ligging van de kabels is uitgangspunt bij de verdere uitwerking van het kabeltracé en de effecten daarvan in MER fase 2.</i>
15.2	Indiener mist in welke mate er rekening wordt gehouden met (kleinschalige) bedrijven die schade ondervinden van de aanleg van de kabel.	<i>Uit de reactie wordt opgemaakt dat bedoeld wordt op de beroepsvisserij. De effecten op de mogelijkheden voor de beroepsvisserij zijn betrokken in de IEA en MER fase 1. De waarde van gebieden die binnen de alternatieven vallen</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>wordt mede bepaald door de gebruiksfunctie ten behoeve van de beroepsvisserij.</p> <p>Indien gedoeld wordt op eventuele schade in de aanlegfase door het niet beschikbaar zijn van gebieden voor de visserij, geldt dat na keuze van het VKA maatwerkafspraken worden gemaakt.</p>
16.	<i>KPN</i>	
16.1	Er heeft afstemming plaatsgevonden tussen TenneT en KPN.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
16.2	Ten aanzien van eigenaarschap en status van de kabel 'Rembrandt 1' is de informatie niet juist weergegeven: in bijlage XI-A (blz 403) en XI-B (blz 341) is vermeld dat de kabel in eigendom en in gebruik van KPN is, dit is niet zo.	<i>Deze informatie wordt gecontroleerd en waar nodig aangepast verwerkt in MER fase 2.</i>
16.3	De betreffende kabel is vanwege slechte technische staat niet in gebruik.	<i>Deze informatie wordt gecontroleerd en waar nodig aangepast verwerkt in MER fase 2.</i>
16.4	Indiener verwacht correctie van de informatie.	<i>Deze informatie wordt gecontroleerd en waar nodig aangepast verwerkt in MER fase 2.</i>
17.	<i>DNWG – Enduris en Zebra</i>	
17.1	Indiener voert omgevingsbeheer en beheer en onderhoud aan elektriciteits- en gasnetten binnen de provincie Zeeland uit.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Met indiener wordt overleg gevoerd over mogelijke raakvlakken.</i>
17.2	Het belang van de ondergrondse infrastructuur is, in goed contact met TenneT, betrokken in de IEA.	<i>Ter kennisgeving aangenomen</i>
17.3	Het belang van het initiatief wordt onderschreven.	<i>Ter kennisgeving aangenomen</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
17.4	Voor de mogelijke locaties van het converterstation Borssele is onvoldoende duidelijk wat de impact op de nabijgelegen assets is. In hoeverre wordt de uitbreiding van andere stations en onder- of bovengrondse assets belemmerd? Met name binnen het Sloegebied / Sloehaven.	<i>In de uitwerking van het VKA (BSL-2B) wordt dit betrokken. De uitwerking heeft betrekking op afstemming over het kruisen van en parallel liggen aan kabels en leidingen door de hoogspanningskabels.</i>
17.5	Het ruimtebeslag van de kabel brengt belemmeringen mee. Indiener wordt graag in vroeg stadium betrokken bij het verdere onderzoek van raakvlakken en maatregelen.	<i>Dit wordt in de uitwerking van het VKA betrokken. Als er sprake is van raakvlakken tussen het project en de assets onder beheer van de indiener, wordt in overleg met indiener bepaald of, en zo ja welke, maatregelen noodzakelijk zijn.</i>
17.6	Indiener vraagt om meer duidelijkheid over de gevolgen van het gebruik van de gronden in aanleg en gebruiksfase, zodra het tracé gekozen is.	<i>Dit wordt in de uitwerking van het VKA betrokken. De gevolgen voor het gebruik van gronden in de aanleg en gebruiksfase worden hierbij inzichtelijk en waar nodig afgestemd met eigenaren en gebruikers van gronden. Dit is zowel op de aanlegfase als op de gebruiksfase van toepassing.</i>
17.7	Om mogelijk onacceptabele (veiligheids-) risico's te voorkomen of te beperken, doet indiener het verzoek om onderzoek naar maatregelen in afstemming op het risicobeheermanagement-systeem van de beheerder.	<i>Daar waar nodig wordt contact opgenomen zodat tijdig tot afstemming kan worden gezocht.</i>
17.8	Is onderzoek gedaan wat de gevolgen kunnen zijn op de mogelijke cumulatieve en domino-effecten van de (veiligheids-) risico's die mogelijk ontstaan door beïnvloeding door de kabels op de operatie van derden?	<i>Binnen het onderzoek in MER fase 1 is op basis van algemeen beschikbare informatie een beoordeling op hoofdlijnen ten aanzien van externe veiligheid en (veiligheids-)risico's gemaakt. Het project omvat op zichzelf geen risicovolle activiteiten: als onderdeel van de energie-infrastructuur wordt het project aangemerkt als beperkt kwetsbaar object.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>Nadere afwegingen over mogelijke cumulatieve en domino-effecten worden opgenomen en onderbouwd in de toelichting bij het inpassingsplan.</i>
17.9	Indiener wordt graag geïnformeerd over en betrokken bij verdere onderzoeken naar de impact van gelijkstroom (afstand, paralleligging, klimaatverandering en de mate van beïnvloeding, NEN normen, ervaring, Best Available Technology, etc.).	<i>Nadere onderzoeken worden bij MER fase 2 en bij de toelichting van het inpassingsplan als bijlage toegevoegd en bij de terinzagelegging gepubliceerd. Indiener kan de beschikbare onderzoeken dan inzien.</i> <i>Indien er bij de uitvoering van de onderzoeken wordt vastgesteld dat er sprake is van raakvlakken van het project met de assets in het beheer van indiener, wordt hierover afstemming gezocht.</i>
17.10	De exacte impact van de elektrische beïnvloeding en interferentie is nog onduidelijk, rekening houdend met de bestaande en toekomstige situatie (inclusief lopende projecten van TenneT). De impact voor ondergrondse infrastructuur wordt nog nader onderzocht: indiener wordt graag nu en in de toekomst bij de voortgang van deze onderzoeken betrokken.	<i>Zie 17.9.</i> <i>Daar waar noodzakelijk wordt met eigenaren/beheerders van ondergrondse infrastructuur contact opgenomen voor afstemming en uitvoering nader onderzoek.</i>
17.11	Vanuit de zorgen die in deze reactie, en eerder bij brief van 10 oktober 2019 ingediende punten, treedt de indiener graag in overleg om de plannen uit te werken en afspraken te maken over maatregelen en monitoring.	<i>Zie 17.10.</i>
18.	<i>particulier</i>	
18.1	De kabel doorsnijdt de drainagebuizen ter plaatse van de Muidenweg. Ook de aanvoer vanuit de zoetwaterbron wordt afgesneden. Zoet water is essentieel voor bedrijfsvoering.	<i>Door de diepteligging van zoetwatervoorkomens ten opzichte van de ligging van de kabels is er geen sprake van aantasting hiervan ten gevolge van het project. Het al dan niet doorsnijden van de drainagebuizen ter plaatse van de</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>Muidenweg is een uitvoeringsaspect. Hierover zal contact opgenomen worden waarbij er maatwerkafspraken gemaakt zullen worden. In MER fase 1 is het raakvlak van het project met zoetwatervoorkomens onderzocht: zie hiervoor paragraaf 3.4.2.2 en 3.5.2 van het MER fase 1.</i>
18.2	Door de ligging op afstand van 25 meter van de woning ontstaat het risico van straling.	<i>Met het risico van straling wordt naar verwachting gedoeld op elektromagnetische velden. Zie hiervoor 13.1.</i>
18.3	Zijn de stralingsrisico's van dit type kabel voldoende bekend? Is een dergelijke kabel al ontwikkeld?	<i>Met stralingsrisico wordt naar verwachting gedoeld op elektromagnetische velden. Zie hiervoor 13.1. Er is geen sprake van straling bij hoogspanningsverbindingen, zie https://www.kennisplatform.nl/welke-soorten-elektromagnetische-velden-zijn-er/?search_text=straling. In MER Fase 1, bijlage VIII-C, Effecten van elektromagnetische velden, is de relevante informatie over dit onderwerp opgenomen.</i>
18.4	Zijn belemmeringen van gebruikers van percelen onderzocht, is hier informatie over beschikbaar?	<i>Perceeleigenaren in het zoekgebied zijn vroegtijdig betrokken. Grondgebruikers, voor zover op dit moment bij TenneT bekend, zijn geïnformeerd en worden in de verdere uitwerking van het VKA betrokken bij optimalisering. Voor informatie over belemmeringen door hoogspanningsverbindingen op uw grond (of grond die u in gebruik heeft), verwijzen wij naar de informatiebrochures 'Wat gebeurt er op mijn land' en 'veiligheid van ondergrondse hoogspanningsverbindingen'. Deze brochures zijn beschikbaar op https://www.tennet.eu/nl/bedrijf/publicaties/corporate-brochures/.</i>
19.	<i>Zeeland Refinery NV / Total opslag en Pijpleiding Nederland NV</i>	

Indiener	Reactie	Beantwoording
19.1	Indiener is exploitant van buisleidingen die onder het regime van het Besluit Externe Veiligheid vallen en in het beoogde tracé richting Borssele zijn gelegen. De raffinaderij van indiener ligt zeer nabij de beoogde locatie voor het converterstation.	<i>Ter kennisgeving aangenomen</i>
19.2	Bij een keuze voor het tracé Borssele dient nader onderzoek naar de impact van het project op de leidingen en raffinaderij van indiener plaats te vinden.	<i>Op basis van de informatie uit de IEA en MER fase 1 is het alternatief BSL-2B als VKA gekozen. Het gekozen alternatief wordt uitgewerkt.</i> <i>In de fase van uitwerking wordt de relatie met de leidingen en de raffinaderij als onderdeel van deze stap onderzocht op wederzijdse beïnvloeding. Met indiener wordt afstemming gezocht om dit aspect uit te werken.</i>
19.3	Indiener wenst graag positief meedenkend in overleg te treden, zodra een impactanalyse naar elektromagnetische beïnvloeding beschikbaar is. Vanwege de beperkte ruimte en de complexiteit wordt aanbevolen in een vroeg stadium de berekeningen uit te voeren.	<i>Ter kennisgeving aangenomen: zie 19.2</i>
19.4	In de impactanalyse dient ook rekening te worden gehouden met de Zuidwest 380kV-verbinding, die deels parallel ligt.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Dit aspect wordt meegenomen in de uitwerking van het VKA.</i>
19.5	De raffinaderij is voorzien van ingebouwde veiligheidsmaatregelen in de installaties, alsmede een communicatiesysteem. De ongestoorde werking van deze systemen dient geborgd te worden in verband met het project.	<i>Zie 19.2.</i>
19.6	De 24/7 toegankelijkheid en bereikbaarheid van de raffinaderij is van groot belang. Ook de toegankelijkheid van aanwezige ondergrondse	<i>Zie 19.2.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	infrastructuur dient tijdens en na de werkzaamheden geborgd te zijn.	
19.7	Bij een keuze voor Borssele stelt indiener voor dat zij als bijzondere stakeholder verder wordt betrokken in onderzoeken en impactanalyses.	<i>Zie 19.2.</i>
19.8	Indiener vermeldt tot zover goed betrokken te worden in het proces en positief terug te kijken op eerdere overleggen.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
20.	<i>Vlaamse Overheid, departement Mobiliteit en Openbare Werken</i>	
20.1	De punten uit de zienswijze op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau zijn nog van toepassing. Dit betreft in hoofdzaak zorg over toegankelijkheid, beperkingen in functionaliteit en mogelijke impact op baggerinspanningen op het riviertraject, bij een keuze voor BSL-1.	<i>Verwezen wordt naar de reactienota bij de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, onder 8.</i> <i>Het alternatief BSL-2B is als VKA gekozen, zodat de ingebrachte zorg bij een keuze voor BSL-1 niet meer aan de orde is.</i>
20.2	Indiener heeft uitsluitend belang bij een keuze voor aanlanding te Borssele, de reactie heeft dan ook betrekking op een mogelijke keuze voor deze tracé-alternatieven.	<i>Het gekozen voorkeursalternatief betreft alternatief BSL-2B (aanlanding te Borssele via het Veerse Meer).</i>
20.3	De grondigheid van de IEA en MER fase 1 wordt toegejuicht.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
20.4	Uit de IEA en MER fase 1 lijkt BSL-1 dermate complex ten opzichte van BSL-2, dat een keuze voor BSL-1 onlogisch wordt geacht.	<i>Zie 20.2 De keuze van BSL-2B als VKA is gebaseerd op een brede afweging, waaronder ook de technische complexiteit.</i>
20.5	Naar overtuiging van indiener is de onvoorspelbaarheid van BSL-1 dermate groot dat dit mogelijk geen haalbare optie meer is.	<i>Zie 20.2. De keuze van BSL-2B als VKA is gebaseerd op een brede afweging, waaronder ook de technische haalbaarheid en de maakbaarheid.</i>
20.6	Ervaring bij Net op Zee Borssele Alpha en Bèta leert dat de doelstelling voor de minimum	<i>De ervaringen en opgedane kennis uit andere Net op Zee projecten is ingebracht in het MER fase 1 en de IEA voor het onderhavige project.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	dekking van de kabels moeilijk haalbaar is. Dit werkt kosten- en risicoverhogend.	
20.7	De mogelijke effecten tijdens de aanleg op de vaargeul (met name de Drempel van Borssele) zijn nog steeds onduidelijk.	<i>Het VKA betreft BSL-2B; de tracering van dit alternatief heeft geen raakvlak met de Drempel van Borssele.</i>
20.8	Vanuit de ervaring met de complexe en mogelijk niet duurzame aanleg van energiekabels in een dynamisch systeem als de Westerschelde, heeft indiener een duidelijke voorkeur voor het tracé BSL-2 via het Veerse Meer.	<i>Het gekozen voorkeursalternatief betreft alternatief BSL-2B. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens van indiener.</i>
21.	<i>particulier</i>	
21.1	Indiener woont in de omgeving van 380kV-station Geertruidenberg en ondervindt al hinder van monotoon gebrom van transformatoren.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
21.2	Indiener vraagt zich af hoe wordt voldaan aan een acceptabel niveau van geluidhinder (30 dB(A) met een tolerantie van 5 dB(A) op 100 meter afstand in het vrije veld)? Is het mogelijk om de conversie ondergronds in geluiddempende bunkers te doen?	<i>Zie ook onder 4.4.</i> <i>Het alternatief naar Geertruidenberg is niet als VKA gekozen.</i> <i>Uit het akoestisch onderzoek dat in het kader van het MER fase 1 is uitgevoerd blijkt dat alle onderzochte locaties voor een converterstation inpasbaar zijn in de bestaande geluidsruimte, maar dat dit voor sommige locaties meer mitigerende maatregelen vergt dan voor andere.</i>
21.3	De hoogspanningskabels liggen op kortere afstand onder het oppervlakte dan de afstand van het veld tot een bovengrondse hoogspanningskabel. Hoe wordt gegarandeerd dat de straling op mens en dier nu en in de toekomst geen negatief effect zal hebben?	<i>Zie onder 3.5, 13.1 en 18.3.</i> <i>Bij het bepalen van het elektromagnetisch veld is rekening gehouden met de diepteligging van de hoogspanningskabel.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	De kabels dienen op meer dan 3 meter diepte gelegd te worden.	
22.	<i>Smart Delta Resources Antwerpen NV</i>	
22.1	Indiener huisvest een krachtig grensoverschrijdend industriecluster van chemie, staal, energie en food.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
22.2	In 2018 heeft indiener een roadmap met doelstellingen voor klimaatneutrale industrie gepubliceerd, waarin CCUS, waterstof, elektrificatie en warmte als waardeketen zijn opgenomen.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
22.3	Het direct lokaal gebruiken van de additionele duurzame elektriciteit van windpark IJmuiden Ver Alpha biedt een substantiële verbetering om in de toekomst te voorzien in de toenemende elektriciteitsvraag door indiener.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
22.4	Indiener pleit voor aanlanding in Zeeland, vanuit de omschreven doelstellingen van het eigen beleid.	<i>Het alternatief BSL-2B is op basis van een brede afweging als VKA gekozen, waarmee tegemoet gekomen wordt aan de wens van indiener.</i>
22.5	IJmuiden Ver Alpha is het meest zuidelijke geplande windpark. Om een zo kort mogelijke afstand tussen aanlanding en toepassing te bereiken, dient dit windpark in Zeeland aan te landen.	<i>Zie 22.4</i> <i>De lengte van het tracé is één van de aspecten die bij deze keuze is betrokken.</i>
22.6	Om de kansen van een waterstofcluster te optimaliseren in de regio, is voldoende aanlanding van duurzame energie noodzakelijk. Dit pleit voor aanlanding van wind op zee in Zeeland.	<i>Zie 22.4</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
22.7	Aanlanding in Zeeland bevordert de energietransitie in de Kanaalzone Terneuzen-Gent	Zie 22.4
22.8	Indiener heeft, onder verwijzing naar de bevindingen uit MER fase 1 en de IEA, een voorkeur voor aanlanding in Borssele via het Veerse Meer.	Zie 22.4
23.	<i>Particulier</i>	
23.1	Indiener wenst inzicht in de beperkingen voor de eigen bedrijfsvoering in aanleg en exploitatiefase van het project, bij een keuze voor aansluiting op hoogspanningsstation Geertruidenberg.	<i>Het VKA betreft een aansluiting in Borssele. Omdat gekozen is voor een ander locatiealternatief dan het alternatief waarop de reactie van indiener betrekking heeft, wordt verder niet meer inhoudelijk ingegaan op de reactie van indiener.</i>
24	<i>Particulier</i>	
24.1	Indiener is langdurig grondgebruiker en geeft aan geen invloed te hebben gehad op het gekozen voorkeurstracé, dat grote invloed heeft op de bedrijfsvoering. Voorkeur voor tracé via Noordzee en de Westerschelde.	<i>In september 2019 zijn grondeigenaren uitgenodigd mee te denken in de verkenning van de verschillende tracéopties tussen het Veerse Meer en het Sloegebied. Grondgebruikers zijn daarna geïnformeerd over de te onderzoeken varianten. In het voorjaar van 2020 zijn zowel grondeigenaren als -pachters geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van de onderzoeken die zijn meegenomen in de IEA. Na publicatie van de stukken is er met de indiener contact geweest. Eind augustus hebben EZK en TenneT een bezoek gebracht aan de indiener en een alternatieve optie (in of achter de dijk) besproken. Bij de uitwerking van het VKA wordt dit alternatief als optimalisatiemogelijkheid onderzocht.</i>
24.2	Open ontgraving geeft blijvende versterking van het bodemprofiel, met als gevolg meer	<i>Door een zorgvuldige tracékeuze wordt geprobeerd schade voor de agrariër te voorkomen of zoveel mogelijk te</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>uitdroging van de landbouwgrond en lagere opbrengst van gewassen.</p>	<p><i>beperken. Bijvoorbeeld door rekening te houden met de verkavelingstructuur. Het agrarisch gebruik moet, na aanleg van de verbinding, voortgezet kunnen worden. Kabels liggen diep genoeg in de grond om normale landbouwkundige bewerkingen uit te voeren.</i></p> <p><i>Voordat de werkzaamheden op uw grond uitgevoerd worden, worden werkafspraken gemaakt waarbij het cultuurtechnisch rapport het uitgangspunt is. In een cultuurtechnisch rapport staan richtlijnen met als doel permanente schade aan cultuurgrond te voorkomen en eventueel optredende vervolgschade te beperken. Er wordt in het rapport beschreven hoe de verschillende grondlagen, tijdens de aanleg, ontgraven en opgeslagen moeten worden. Hoe breed de werkstrook moet zijn en of er een aparte transportweg of rijbaan nodig is. Daarnaast staat er in het rapport beschreven hoe met bemaling en eventueel aanwezige drainage om te gaan. Een door TenneT aangestelde cultuurtechnisch toezichthouder, ziet toe op nakoming van de afspraken die gemaakt zijn.. In gevoelige gebieden kan tijdens de aanleg ook monitoring van grond(hoogte) en bijvoorbeeld zetting plaatsvinden. Na afloop van de werkzaamheden wordt de grond hersteld zoals die voorheen was (zowel opbouw als maaiveld). TenneT zorgt ook dat de drainage na de aanleg van de kabels weer hersteld wordt naar de oude status. Daarnaast is TenneT verantwoordelijk voor structuurschade aan de bodem, mocht dit toch nog optreden. TenneT zal dit dan gedurende enkele jaren na aanleg herstellen. Uitgangspunt bij eventuele vergoedingen is schadeloosstelling van grondeigenaren en grondgebruikers.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>Indien overigens nog sprake is van gevolgen voor de bedrijfsuitoefening, dan kan in de schadecomponenten als in de reactie genoemd, worden voorzien met de wettelijke regeling en het schadebeleid van TenneT.</i>
24.3	Open ontgraving kan een blijvende verzilting van de zoetwaterlens tot gevolg hebben, waardoor beregening in een groot gebied dat afhankelijk is van deze bron onmogelijk wordt.	<i>In MER fase 1, paragraaf 3.4.2.2 en paragraaf 3.5.2, worden de effecten op bodem en water toegelicht. Door de diepteligging van zoetwatervoorkomens ten opzichte van de ligging van de kabels is er geen sprake van aantasting hiervan ten gevolge van het project. Verzilting was vooralsnog geen reden tot zorg. De mogelijke effecten van verzilting worden in MER fase 2 in meer detail onderzocht.</i>
24.4	De kabels leiden tot een temperatuurstijging, waardoor uitdroging van de bodem en gewasschade ontstaat.	<i>Er is bij ondergrondse kabels sprake van lichte warmteontwikkeling. Dit is echter zeer gering per meter (maximaal enkele tientallen Watts per meter) en heel lokaal. De kabel wordt op dusdanige diepte aangelegd waardoor de warmte die vrijkomt aan de oppervlakte niet merkbaar is. Er zijn bij TenneT geen voorbeelden bekend waarbij deze stijging elders heeft geleid tot uitdroging of gewasschade. Mocht dit achteraf aantoonbaar het geval zijn dan zal TenneT de schade vergoeden.</i>
24.5	Door elektriciteitskabels ontstaat hinder van invloedssferen in hightech apparatuur: precisielandbouw en de technische ontwikkelingen hierin zijn hier gevoelig voor.	<i>Rondom hoogspanningsverbindingen en –stations zijn elektromagnetische velden aanwezig, die de werking van elektrische apparatuur kunnen verstoren door zogeheten interferentie. Het GPS-systeem wordt gebruikt voor nauwkeurige plaatsbepaling op basis van berekening van de afstand tussen GPS-satellieten en de GPS-ontvanger. Veel elektrische apparatuur op machines is uitgerust met Real Time Kinematic-GPS. Er is een groot verschil tussen de voor GPS-systemen gebruikte frequenties en de frequentie waarop het hoogspanningsnet wordt bedreven. Daarom is het niet aannemelijk dat problemen zijn te</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>verwachten bij de toepassing van gevoelige apparatuur op machines.</i></p> <p><i>Het effect van het elektromagnetische veld op systemen is afhankelijk van de afstand tot de kabel en de begraafdiepte, en de mate waarin het systeem zelf is afgeschermd. Het Net op zee IJmuiden Ver Alpha wordt over de gehele lengte ondergronds aangelegd. Bij ondergrondse kabelverbindingen wordt het elektrische veld volledig geneutraliseerd door de mantel van de kabel en daardoor is er buiten de kabel geen elektrisch veld aanwezig. Het magneetveld wordt niet afgeschermd door de mantel van de kabel en laat zich ook niet afschermen door bijvoorbeeld grond of bouwwerken. Beïnvloeding van systemen door het magnetische veld komt in uitzonderlijke gevallen voor. Dit is met name afhankelijk van het keurmerk van het systeem. Wanneer het systeem onder industriële classificeringen valt, heeft deze vrijwel nooit last van enige beïnvloeding. Systemen die onder een minder zware classificering vallen hebben in uitzonderlijke gevallen last van beïnvloeding. Indien zich desondanks problemen zouden voordoen nadat de kabels zijn gelegd, dan zal TenneT nadere maatregelen moeten nemen om storingen te voorkomen.</i></p> <p><i>Voor meer informatie over magneetvelden kunt ook de digitale TenneT brochures/position papers raadplegen. Deze staan op:</i></p> <p><i>https://www.tennet.eu/nl/ons-hoogspanningsnet/betrokken-bij-de-omgeving/gezondheid/</i></p> <p><i>of kijk op https://www.rivm.nl/hoogspanningslijnen</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		en https://www.kennisplatform.nl/
24.6	De blootstellingslimiet aan DC magneetvelden van 400.000 microtesla (μT) zijn gebaseerd op richtlijnen van de ICNIRP uit 2009. Na 2009 zijn er nieuwe publicaties gekomen over de negatieve effecten van magneetvelden.	<p><i>ICNIRP is een NGO (niet gouvernementele organisatie) die advies geeft aan bijvoorbeeld de Europese Unie over blootstellingslimieten aan magneetvelden. In 2009 hebben zij een richtlijn gepubliceerd over blootstellingslimieten aan statische magneetvelden, waarin zij een limiet van 400.000 microtesla voor statische magneetvelden hebben opgenomen.</i></p> <p><i>De Nederlandse Rijksoverheid baseert zich bij het vaststellen van het Nederlandse beleid op Europese aanbevelingen. De Nederlandse Rijksoverheid heeft in het beleidsadvies over magneetvelden hoogspanningslijnen (VROM, 2005) aangegeven dat voor DC-magneetvelden de blootstellingslimiet van 40.000 microtesla geldt voor de algemene bevolking, door in het voornoemde beleidsadvies te verwijzen naar de Europese aanbeveling 1999/519/EG van 12 juli 1999. Deze blootstellingslimiet ligt beduidend lager (en is dus veel strenger) dan de 400.000 microtesla die ICNIRP adviseert. Er is sinds de inwerkingtreding van het beleid voor DC-magneetvelden bij de Europese en Nederlandse autoriteiten geen aanleiding geweest voor het bijstellen van de in Nederland gelende blootstellingslimiet van 40.000 microtesla.</i></p> <p><i>Veldsterkten hoger dan 40.000 microtesla komen op voor publiek toegankelijke plaatsen bij het hoogspanningsnet van TenneT niet voor. Ook de maximale veldsterkten van DC-magneetvelden die in dit project voor kunnen komen in de nabijheid van ondergrondse hoogspanningskabels en het converterstation van ongeveer 250 microtesla zijn meer</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>dan 160 keer lager dan de blootstellingslimiet van 40.000 microtesla.</p> <p>Als de sterkte van de statische magnetische velden beneden de blootstellingslimiet blijft, leveren deze velden geen gezondheidsrisico's op (Kennisplatform Elektromagnetische Velden, zie https://www.kennisplatform.nl/hoe-sterk-magnetische-velden-hvdc/?search_text=gelijkstroom).</p>
24.7	Bij de huidige technieken van ongebundelde aanleg is niet aangetoond dat de magneetvelden laag genoeg zijn om geen gezondheidseffecten te verwachten.	<p>Zie onder 3.5 en 24.6</p> <p>Bij de verdere uitwerking van het kabeltracé en de effecten daarvan in MER fase 2 is een gebundelde ligging van de kabels het uitgangspunt.</p>
24.8	Indiener hecht waarde aan effecten op de verstoring van het bodemprofiel, verzilting van de zoetwaterlens, opwarming van de landbouwgrond, effecten van magneetvelden op precisielandbouw en de gezondheid.	Zie de reactie onder 24.2 (effecten op de verstoring van het bodemprofiel), 24.3 (verzilting van de zoetwaterlens), 24.4 (opwarming van de landbouwgrond), 24.5 (effecten van magneetvelden op precisielandbouw) en 24.6/24.7 (gezondheid).
24.9	Indiener wenst onderzoek naar de geschiktheid van de Jacobspolder tussen Sloedam (Postweg) en de Oude Veerweg voor het kabeltracé.	Zie 24.1.
25.	<i>North Sea Port</i>	
25.1	Het havengebied en de hier aanwezige industriële clusters hebben een grote klimaatopgave: aanlanding in Borssele is een van de belangrijke pijlers in het bereiken van de klimaat / CO ₂ doelstellingen.	Het alternatief BSL-2B is op basis van een brede afweging als VKA gekozen, waarmee tegemoet gekomen wordt aan de wens van indiener.
25.2	Aanlanding van duurzame elektriciteit is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor bedrijven: aanlanding in Borssele draagt bij	Het alternatief BSL-2B is op basis van een brede afweging als VKA gekozen, waarmee tegemoet gekomen wordt aan de wens van indiener.

Indiener	Reactie	Beantwoording
	aan een attractief vestigings- en investeringsklimaat.	
25.3	Om grootschalige waterstof productie mogelijk te maken, is beschikbaarheid van grote hoeveelheden duurzame stroom noodzakelijk.	<i>Ter kennisgeving aangenomen.</i>
25.4	Indiener onderschrijft de reactie van Smart Delta Resources (nr. 22)	<i>Verwezen wordt naar de reactie op 22.</i>
26.	<i>Particulier</i>	
26.1	Aanleiding voor de inspraakreactie is de zorg om negatieve effecten op de leefomgeving bij een keuze voor Borssele voor het converterstation.	<i>Er wordt uitvoerig onderzoek gedaan naar de effecten op de leefomgeving. Negatieve effecten worden zoveel mogelijk beperkt, bijvoorbeeld door het treffen van maatregelen. In het kader van het inpassingsplan zal aangetoond moeten worden dat eventuele negatieve effecten op de leefomgeving binnen de daarvoor gestelde wettelijke normen vallen en acceptabel zijn in het kader van een goede ruimtelijke ordening.</i>
26.2	In Borssele en omgeving wordt met name in de nacht geluidhinder ervaren. De bronnen van geluid zijn divers: industrie, scheepvaart, vliegverkeer, nachtelijke landbouwactiviteiten, windturbines en laagfrequent geluid van het converterstation van windmolenpark Borssele I-II. Het cumulatieve geluid vergt nader onderzoek.	<i>Geluid is een belangrijk aandachtspunt en wordt uitvoerig (ook cumulatief) onderzocht. Indien dit nodig blijkt, worden er maatregelen getroffen om te zorgen dat geluidseffecten binnen de toegestane geluidsruimte blijven. Voor het transformatorstation van windpark Borssele I en II wordt door TenneT een feitelijke geluidsmeting uitgevoerd op basis van de verleende vergunning.</i>
26.3	Bij een onverhoopte keuze voor Borssele pleit indiener voor het meest geluidarme alternatief en onderzoek naar verdere geluidswerende maatregelen.	<i>Het alternatief BSL-2B is gekozen als VKA. Zie ook onder 26.2. Indien nodig in het kader van een goede ruimtelijke ordening als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening zullen er geschikte maatregelen getroffen worden.</i>
26.4	Onder verwijzing naar de Webinar d.d. 23 juni 2020 wordt geopperd om een waterstofproductie in Vlissingen Oost te	<i>De planning van waterstofproductie valt buiten de scope van dit project.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	plannen, zodat de uitgangspunten voor een keuze voor de Liechtenstein-locatie als meekoppelkans expliciet kan worden gemaakt.	
27.	ZLTO	
27.1	Indiener spreekt voorkeur uit voor het tracé door de Westerschelde, indien voor Zeeland wordt gekozen.	<i>De keuze voor het VKA is gemaakt op basis van MER fase 1, het IEA en de ingebrachte reacties, het advies van de Commissie voor de m.e.r. en de regioadviezen. Dit heeft geleid tot een keuze voor BSL-2B als VKA.</i>
27.2	<p>Indiener heeft bezwaar tegen het tracé via Veerse Meer vanwege:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onduidelijkheid gezondheidsrisico's voor mensen bij ondergrondse kabels voor gelijkstroom - Onduidelijkheid gezondheidsrisico's bij ondergrondse kabels voor wisselstroom nabij station Borssele - Mogelijke verstoring van zoetwaterlenzen in landbouwgronden - Verstoring van apparatuur en veiligheidssystemen in precisielandbouw door invloedssfeer van elektriciteitskabels - Bij doorsnijding van landbouwgronden treedt permanente schade door verstoring van het bodemprofiel op - Beperkingen in de beheerstrook, waardoor boomgaarden met windsingels niet meer zijn toegestaan - Doorsnijding van drainage, waardoor deze verloren gaat en meestal niet hersteld kan worden. 	<p><i>Met onduidelijkheid over de gezondheidsrisico's wordt waarschijnlijk gerefereerd aan het effect van elektromagnetische velden. In MER fase 1 is hier onderzoek naar gedaan: zie hiervoor 3.5 en 13.1</i></p> <p><i>In MER fase 1, paragraaf 3.4.2.2 en 3.5.2, is aandacht besteed aan de effecten van het project op bodem en water op land. Hieruit volgt dat er geen verstoring van zoetwatervoorkomens optreedt, vanwege de diepteligging hiervan.</i></p> <p><i>In MER fase 1 en de IEA is de mogelijke verstoring van zelfrijdende landbouwvoertuigen omschreven (onder andere op pagina 200 van de IEA). Uit de onderzoeksresultaten volgt dat het optreden van verstoring onwaarschijnlijk wordt geacht.</i></p> <p><i>Doorsnijding van landbouwgronden wordt zoveel mogelijk beperkt, vooral om in de aanlegfase de impact te beperken. Indien doorsnijding niet voorkomen kan worden, worden met de betreffende grondeigenaar/-gebruiker maatwerkafspraken gemaakt.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>In de beheerstrook zijn ter bescherming van de ongestoorde ligging van de ondergrondse kabels bepaalde grondroerende activiteiten, zoals het planten van diepwortelende begroeiing, na realisatie niet meer toegestaan. Indien relevant wordt na keuze van het VKA contact opgenomen als huidig gebruik niet kan worden gehandhaafd.</i></p> <p><i>Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden het doorsnijden van drainagebuizen niet voorkomen kan worden, worden hierover voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden met de betreffende grondeigenaar afspraken gemaakt. Indien schade ontstaat voor grondeigenaren of grondgebruikers ten gevolge van het project, wordt daar op passende wijze in voorzien. De wijze waarop hiermee wordt omgegaan is opgenomen onder 24.2</i></p>
28.	<i>Nederlandse Vissersbond</i>	
28.1	<p>Het is onzeker wat de invloed van windparken en bijbehorende constructies op zee op het zeeleven en de visstand is. Voor de beroepsvisserij is dit van essentieel belang en daarom is de Nederlandse Vissersbond dan ook van mening dat in het kader van het 'voorzorgsbeginsel' nader onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek dient plaats te vinden, nu te veel onduidelijk is aangaande de impact op het ecosysteem.</p>	<p><i>Dit deel van de reactie gaat slechts zijdelings over aspecten die in het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha worden geregeld. In het windenergie op zee ecologische programma (WOZEP) wordt onderzoek gedaan naar effecten van grootschalige windenergie op zee (60 GW). Een eerste onderzoek is afgerond waarbij geconcludeerd wordt dat er effecten zijn te verwachten, maar de mate en wanneer deze optreden nog onzeker zijn. Vervolgonderzoek loopt nog. Al het ecologisch onderzoek is hier te vinden. In het Noordzeeakkoord is afgesproken dat WOZEP wordt verlengd voor de periode 2024-2030 en wordt geïntensiveerd. In het monitorings- en onderzoeksprogramma van het Noordzeeakkoord wordt bekend of en hoe het onderzoek naar de effecten op</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>commerciële vissoorten meegenomen kan worden. In 2030 staat er voor circa 11,5 GW aan windenergie op zee en beslaan windparken circa 3% van het Nederlands continentaal plat (dit is inclusief de ruimte tussen de turbines).</i>
28.2	<p>Indiener is van mening dat de nog te ontwikkelen en te realiseren windparken op zee geplaatst moeten worden in gebieden die weinig worden bevestigd. Kabeltracés moeten de kortste route door de zeebodem volgen en op voldoende diepte worden gegraven.</p> <p>De beroepsvisserij pleit voor het ontzien van belangrijke visbestekken, de zogenaamde 'visserij hotspots'. Het mijden van visgronden bij de aanleg van windparken en bijhorende kabels is een belangrijke voorwaarde voor de duurzame ontwikkeling van de windenergiesector én het behoud van een duurzame, economisch gezonde, visserijsector.</p>	<p><i>Dit deel van de reactie gaat slechts zijdelings over aspecten die in het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha worden geregeld. Bij het aanwijzen van windenergiegebieden in (herzieningen van) het Nationaal Waterplan zijn de gevolgen voor de visserijsector in kaart gebracht in het daarvoor opgestelde Plan MER. Vertegenwoordigers van de visserij hebben hierbij steeds de mogelijkheid gehad voor inbreng. Het kabinet heeft de gevolgen voor de visserijsector afgewogen tegen het belang van de bijdrage van windenergie op zee aan de verduurzaming van onze nationale energievoorziening. Daarbij heeft het kabinet opwekking van duurzame (wind)energie op zee tot activiteit van nationaal belang benoemd. Andere activiteiten van nationaal belang zijn scheepvaart, olie- en gaswinning, CO₂-opslag, zandwinning en defensie. In de ruimtelijke afweging is het streven van het kabinet om zoveel mogelijk rekening te houden met andere belangen, zoals die van de visserij, of om activiteiten te combineren. In de Integrale Effectenanalyse (paragraaf 4.3.2) wordt ingegaan op de hinder voor de visserij. De effecten van het Net op zee IJmuiden Ver Alpha op de visserij zijn in het MER in beeld gebracht en de zorgen vanuit de visserijsector beschreven in hoofdstuk 4 'Omgeving' van de Integrale Effectenanalyse. Deze effecten zijn afgewogen bij de keuze voor een voorkeursalternatief.</i></p>
28.3	Het plaatsen van kabels en platforms voor nieuwe windmolenparken op zee beperkt de	<i>Dit deel van de reactie gaat slechts zijdelings over aspecten die in het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha worden</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>commerciële (beroeps-)visserij. Medegebruik en doorvaart bij windmolenparken is slechts zeer beperkt toegestaan. De sleepnetvisserij lijdt nagenoeg het volledige verlies en krijgt daar niets voor terug. Indiener is van mening dat gericht onderzoek nodig is naar opties van doorvaart en medegebruik.</p>	<p><i>geregeld. Het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha richt zich op het aanleggen van een platform op de Noordzee, een kabelverbinding naar land, het realiseren van een converterstation op land en de aansluiting op een bestaand 380 kV transformatorstation op land. Wat betreft de kabelverbinding op zee: de werkzaamheden voor aanleg van de kabels zijn tijdelijk van aard en kennen een beperkt ruimtebeslag, waardoor de effecten voor de visserij beperkt zullen zijn. Het moment dat werkzaamheden plaatsvinden wordt afgestemd met de sector scheepvaart en visserij. Ter plaatse van de kabelverbinding is na de aanleg geen visverbod aan de orde, alleen een ankerverbod. Daarmee levert de aanwezigheid van de kabels geen beperkingen op voor de visserij. Het platform komt in een corridor tussen de windparken in het windenergiegebied.</i></p> <p><i>In het Noordzeeakkoord (2020) is opgenomen dat visserij met vaste vaartuigen (bijvoorbeeld manden en koren) en maricultuur in (delen van) alle nieuwe windparken worden toegestaan. Inzet is dat in nieuwe windparken logische passages worden aangewezen voor visserij schepen tot 46 meter dag en nacht onder alle omstandigheden. Op grond van de huidige beleidsnota Noordzee 2016-2021 is bodemberoerende visserij in windparken verboden. De reden hiervoor is dat het gebruik van bodemberoerende vistuigen schade kan toebrengen aan de kabels tussen de windturbines en de platforms op zee en daarmee de levering van energie in gevaar brengt. Recentelijk zijn in opdracht van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) onderzoeken uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een visserijvriendelijk windpark. Uit de rapporten kan worden geconcludeerd dat visserij met bodemberoerende vistuigen in de toekomstige windparken op zee alle</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>belanghebbenden zal raken en de prijs van energie opgewekt door de betreffende windparken op zee zal verhogen. De hoge kosten om de kabels binnen het windpark op diepte te houden en dit te monitoren, zodat de kabels niet beschadigen, wegen niet op tegen de vangstopbrengst bij het toestaan van bodemberoerende visserij in deze gebieden. De onderzoeken zijn te raadplegen op: https://offshorwind.rvo.nl/interfacestudies. In het Noordzeeakkoord (2020) is opgenomen dat visserij met vaste vaartuigen (bijvoorbeeld manden en koren) en maricultuur in (delen van) alle nieuwe windparken worden toegestaan. Inzet is dat in nieuwe windparken logische passages worden aangewezen voor visserijschepen tot 46 meter dag en nacht onder alle omstandigheden. In geval van sluiting van gebieden de ruimte voor vangstmogelijkheden voor de visserij wordt weggenomen die niet elders kan worden opgevangen of verdringing in de hand wordt gewerkt, is in het Noordzeeakkoord afgesproken dat mitigerende maatregelen op sectorniveau genomen dienen te worden.</i></p>
28.4	De belangen van de beroepsvissers worden te weinig erkend in de belangenafweging en realisatie van plannen in de Noordzee.	<p><i>In de Integrale Effectenanalyse zijn de effecten van het Net op zee IJmuiden Ver Alpha in beeld gebracht. Ook zijn de aandachtspunten vanuit de beroepsvissers benoemd, onder meer in het hoofdstuk 'Omgeving' in de Integrale Effectenanalyse. Bij de keuze voor het voorkeursalternatief zal ook dit belang in de afweging worden betrokken. De minister heeft dit belang dan ook meegewogen bij de keuze voor het voorkeursalternatief BSL-2B.</i></p>
28.5	De Nederlandse Vissersbond uit haar zorg over de visbestanden van de doelsoorten waarop de	<p><i>Zie tevens beantwoording bij reactie 28.1. Dit gedeelte van de reactie heeft voornamelijk betrekking op de mogelijke</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	<p>Nederlandse vissersvloot momenteel commercieel vist in de Noordzee. Momenteel is er te weinig bekend over de effecten van windparken of bijbehorende constructies op zee op het bestaande ecosysteem en de daarin voorkomende, gezonde, visbestanden. Initiële onderzoeken die reeds zijn uitgevoerd tonen aan dat er een aanmerkelijke kans is dat de plaatsing van windparken in zee op termijn effect zal, dan wel kan, hebben op de samenstelling van diverse soorten binnen het ecosysteem. De Nederlandse Vissersbond is dan ook van mening dat in het kader van het 'voorzorgsbeginsel' nader onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek dient plaats te vinden, nu te veel onduidelijk is aangaande de impact op het ecosysteem. En indien nodig dienen door de exploitanten van windparken maatregelen te worden genomen om significant negatieve effecten op het ecosysteem te mitigeren.</p>	<p><i>effecten van de windparken op zee (en daarmee het kavelbesluit) en niet van het net op zee. Het kavelbesluit valt buiten de scope van het Net op zee IJmuiden Ver Alpha.</i></p> <p><i>In het MER voor Net op zee IJmuiden Ver Alpha is gekeken naar eventuele effecten van de kabels en het platform op het ecosysteem op zee. In het MER fase 2 zal hier in meer detail naar worden gekeken.</i></p>
28.6	<p>De beroepsvisserij heeft te maken met diverse natuurbeschermingsregels en daartoe behorende wetgeving. Het wordt steeds lastiger om de benodigde vergunningen op basis van de Wet natuurbescherming (Wnb-vergunningen) te verkrijgen. Daarvoor is het zeer belangrijk om te weten wat de cumulatieve effecten zijn van diverse activiteiten op zee. Daarom zou de Nederlandse Vissersbond graag zien dat deze cumulatieve effecten nader worden onderzocht.</p>	<p><i>Dit gedeelte van de reactie heeft voornamelijk betrekking op de realisatie van windparken op zee en daarmee het kavelbesluit en niet op het net op zee. Het kavelbesluit valt buiten de scope van het Net op zee IJmuiden Ver Alpha. In het MER fase 1 voor Net op zee IJmuiden Ver Alpha is gekeken naar eventuele effecten van de kabels en het platform op het ecosysteem op zee. In het Kader ecologie en cumulatie gaat de aandacht uit naar mogelijke cumulatieve effecten op de populaties van te beschermen soorten gedurende de bouw en exploitatie van de windparken op zee tot 2030.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	En daarnaast wat gevolgen voor onder meer het verkrijgen van vergunningen voor de visserijsector kunnen zijn.	
28.7	Het aangewezen gebied dat "onbruikbaar/minder bruikbaar" is voor visserij is groter dan enkel de windmolenparken zelf. Daarnaast zijn concrete alternatieve mogelijkheden voor de visserij in Nederlandse windmolenparken beperkt en niet goed in de praktijk getest. Het is van groot belang dat er meer en gedegen onderzoek wordt verricht naar de gevolgen op het ecosysteem d.m.v. het plaatsen van windmolenparken en aanverwant is er gericht onderzoek benodigd naar de opties voor doorvaart en medegebruik. Ondanks alle consultaties de afgelopen jaren stelt de Nederlandse Visserijbond dat het belang van de beroepsvisserij en dat van het ecosysteem te weinig erkend en meegenomen is in de plannen.	<i>Zie 28.1 en 28.2. Het Rijk is zich bewust van het belang van de visserij. Voor de verkenning van het toekomstig gebruik van de Noordzee (2030) is onder regie van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving toegewerkt naar een 'Noordzeeakkoord'. Hierin is toegewerkt naar verdere afspraken over de balans tussen natuur, visserij en windenergie op zee. De uitkomsten uit het Noordzeeakkoord worden verwerkt in het Programma Noordzee 2022-2027, waarin onder meer nieuwe windenergiegebieden worden aangewezen. Dit gebeurt conform de afspraak van 20-40 GW extra windenergie voor de periode na 2030 uit het Noordzeeakkoord.</i>
28.8	De kabels dienen op voldoende diepte te worden gegraven, waarbij het de voorkeur geniet om dit op minimaal drie meter diepte te plaatsen. De visserijsector heeft in het verleden vaker zorgen geuit over kabels van windmolenparken die bloot komen te liggen op de bodem van de Noordzee, omdat netten schade zouden kunnen aanrichten of zelf schade kunnen ondervinden.	<i>In de watervergunning wordt de vereiste begraafdiepte opgenomen inclusief een eis tot herbegraving als de kabel op termijn toch niet op diepte blijkt te liggen. Na de aanleg worden ook periodiek surveys uitgevoerd om te controleren of de kabel nog op diepte ligt. De begraafdiepte is afhankelijk van de lokale condities op de verschillende tracéalternatieven. De uiteindelijke begraafdiepte wordt gekozen op basis van een risico-inventarisatie, zeebodem mobiliteitsstudie en eisen van het bevoegd gezag. Uitgangspunt voor de eisen van het bevoegd gezag is een minimale gronddekking, over de levensduur te handhaven,</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p>van 3 meter in het kustgebied (binnen 3 km) en daarbuiten minimaal 1 meter buiten een verkeersscheidingsstelsel. Ook TenneT heeft er alle belang bij dat de kabels goed bedekt blijven.</p> <p>Uitgangspunt voor de begraafdiepten die TenneT voor de installatie aanhoudt, is de "bury and would like to forget" begraafstrategie. In de praktijk komt dit principe er vaak op neer dat de kabels dieper worden begraven dan op basis van de vergunningvoorschriften vereist is. De kabels worden initieel zodanig diep begraven in gebieden met zeebodemmobiliteit dat de kans op onderhoud aan de begraafdiepte over de levensduur zeer klein is, zonder dat de kabels initieel dieper dan noodzakelijk worden begraven. Daarmee kunnen de maatschappelijke kosten over de levensduur, voor het beheer en onderhoud van gronddekking op de kabels, zo laag mogelijk worden gehouden.</p>
28.9	<p>Aanvullend is het voor de beroepsvisserij van belang dat de werkzaamheden in een korte tijd gebeuren i.v.m. overlast, door middel van verstoring doelsoorten en fysieke verstoring van vismogelijkheden bijvoorbeeld door kabels of werktuigen. De werkzaamheden zijn onlosmakelijk één geheel met de plaatsing van de windmolenparken.</p>	<p>TenneT beoogt de overlast als gevolg van de werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken en streeft ernaar om de werkzaamheden in een zo kort mogelijke periode uit te voeren. Het moment dat werkzaamheden plaatsvinden wordt afgestemd met de sector scheepvaart en visserij. De platformlocatie zal niet meer toegankelijk zijn voor vissers vanaf het moment dat het gehele veld een "construction site" is in de zeekaarten. Indien het platform er eerder dan het windpark is, zal een niet toegankelijke zone van 500 meter rondom de platformlocatie gelden vanaf het moment dat het een construction site is. Dit om te voorkomen dat bijvoorbeeld de niet zichtbare werken zoals de scour protection beschadigd raken door visserij. Dit loopt normaliter via de "notices to mariners" wat de officiële, internationale, nautische aankondigingen zijn.</p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>Voor de aanleg van de kabels worden ook "notices to mariners" afgegeven, alleen zal het gebied waar gewerkt wordt steeds veranderen. Tijdsduur en grootte van het gebied hangen sterk af van de in te zetten installatieschepen en de installatiemethode.</i>
29.	<i>Havenbedrijf Rotterdam</i>	
29.1	Indiener is verantwoordelijk voor het op diepte houden van het Slijkgat, de vaargeul naar de haven van Stellendam.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Voor zover de reactie betrekking heeft op het project Net op zee IJmuiden Ver Beta wordt verwezen naar reactie 6 in de reactienota Integrale effectenanalyse Net op zee IJmuiden Ver Beta.</i>
29.2	Indiener mist een beschrijving van de invloed van de aanleg en onderhoud van de kabel op het onderhoudsbaggerwerk in de vaargeul Slijkgat zelf, zowel bij GT-1A als bij GT-1B.	<i>GT-1A en GT-1B zijn niet als VKA gekozen, zodat een nadere beantwoording niet relevant is.</i>
29.3	Indiener is van oordeel dat de bovenkant van de constructie rond de kabel op minimaal 10 meter – NAP dient te liggen in GT-1A en GT-1B.	<i>GT-1A en GT-1B zijn niet als VKA gekozen, zodat een nadere beantwoording niet relevant is.</i>
29.4	Indiener verzoekt om in overleg te treden over de ingediende reactie.	<i>Hier is voor Net op Zee IJmuiden Ver Alpha na de keuze voor BSL-2B als het VKA geen aanleiding voor.</i>
30.	<i>particulier</i>	
30.1	Indiener spreekt voorkeur uit voor een tracé door de Westerschelde.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. BSL-2B is als VKA gekozen. Hiermee wordt niet tegemoet gekomen aan de wens van indiener. Voor de onderbouwing van de keuze voor het VKA wordt verwezen naar reactie onder 1.3</i>
30.2	Door het project treedt permanente schade op aan de bodem en de leefomgeving.	<i>Niet duidelijk is op welke schade de indiener specifiek doelt. In algemene zin kan gesteld worden dat er uitvoerig en zorgvuldig onderzoek uitgevoerd is en in de vervolgfase gericht op het VKA onderzoek uitgevoerd zal worden. Hiermee wordt een zo goed mogelijk beeld gevormd van de</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>mogelijke schade aan bodem en leefomgeving. Vervolgens zal beoordeeld worden of deze schade beperkt kan worden door het treffen van maatregelen. Ook dient te worden voldaan aan de vigerende wet- en regelgeving. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden wordt gestreefd naar het beperken van schade die ontstaat. Uitgangspunt is dat er geen grote permanente schade aan bodem noch leefomgeving mag ontstaan.</i>
30.3	Doorsnijding van landbouwgronden is niet gewenst.	<i>Verwezen wordt naar 24.2.</i>
30.4	De gebruiksbependingen in de zone zijn ongewenst.	<i>Onduidelijk is op welke beperkingen de indiener specifiek doelt. Wat betreft de mogelijke beperkingen voor landbouwgronden wordt verwezen naar 24.2. Om een ongestoorde ligging van de ondergrondse kabelverbinding te borgen, wordt een belemmeringsstrook in het inpassingsplan opgenomen, waarbinnen bepaalde grondroerende activiteiten niet zijn toegestaan. Bijvoorbeeld diepe graafwerkzaamheden en het aanplanten van diepwortelende begroeiing. Indien dit voor indiener beperkingen of schade betekent, kunnen hier maatwerkafspraken voor worden gemaakt.</i>
30.5	Indiener heeft bezwaar tegen de invloed van de kabel op veiligheid, verstoring van apparatuur in de toekomst door voortschrijdende ontwikkelingen en verfijningen.	<i>Verwezen wordt naar 24.5, 24.6 en 24.7.</i>
31.	<i>EPZ Elektriciteits-Produktiemaatschappij Zuid-Nederland</i>	
31.1	Het belang van indiener wordt geraakt door werkzaamheden in de omgeving van de kerncentrale en meer specifiek rondom de koelwatervoorziening van de kerncentrale.	<i>Opgemerkt wordt dat uit de onderzoeken in het kader van de MER fase 1 en de IEA blijkt dat er geen raakvlak is tussen het VKA BSL-2B en de koelwatervoorziening van EPZ.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>Onder het aspect leefomgeving, ruimtegebruik en overige gebruiksfuncties wordt geconstateerd dat er mogelijk wederzijdse beïnvloeding met kabels en leidingen van derden kan optreden, maar dat dit met technische voorzieningen kan worden voorkomen. Dit heeft betrekking op kabels en leidingen, niet op de koelwatervoorziening.</i></p>
31.2	<p>Indiener mist aandacht voor de gevolgen van het Borsseletracé voor de absoluut noodzakelijke garantie van handhaving van de nucleaire veiligheid en de continue bedrijfsvoering van de kerncentrale.</p>	<p><i>De nucleaire veiligheid en de continue bedrijfsvoering van de kerncentrale zijn op diverse locaties in MER fase 1 betrokken: er is aandacht besteed aan externe veiligheid en waterkeringveiligheid, aan de effecten op bodem en water op land, waaronder het grondwaterniveau en de effecten van baggerwerkzaamheden. De kabelverbinding van het Net op zee IJmuiden Ver Alpha voldoet aan de toepasselijke veiligheidsnormen.</i></p> <p><i>De aansluiting van een gelijkstroominstallatie (High Voltage Direct Current, HVDC) moet voldoen aan de eisen zoals beschreven in de nieuwe HVDC-aansluitcode. Hierin zijn eisen m.b.t. spanningsstabiliteit en frequentiestabiliteit beschreven, maar ook de capaciteiten die dergelijke installaties moeten hebben om de stabiliteit te kunnen ondersteunen. In deze aansluitcode staat ook de verplichting dat studies uitgevoerd moeten worden om aan te tonen dat er geen negatieve interactie ontstaat met de omgeving.</i></p> <p><i>Opgemerkt wordt dat de realisatie van het Net op zee IJmuiden Ver Alpha is gepland in het jaar 2028. Op dat moment zijn de werkzaamheden voor de 380kV-verbinding ZuidWest afgerond. De stabiliteit en capaciteit zijn tijdens de realisatie van de onderhavige aansluiting geborgd. Met</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>indiener heeft hier inmiddels overleg over plaatsgevonden; indien nodig wordt dit verder afgestemd.</i>
31.3	<p>Indiener noemt voorbeelden van noodzakelijke onderzoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nucleaire veiligheid in breedste zin van het woord - Beschikbaarheid van het nood- en nevenkoelwatersysteem en het hoofdkoelwatersysteem, waaronder de stabiele ligging van leidingen naast het tracé, bereikbaarheid van koelwaterinlaat, bereikbaarheid terrein in geval van calamiteiten, vervuiling koelwater door baggeren/graven, belemmeringen door slibdepots op koelwaterinstallatie - Stabiliteit dijklichamen - Stabiliteit strekdam - Grondwaterniveau in het cunet van hoofdkoelwaterleiding - Installaties EPZ in dijklichamen - Effect van aansluiting windpark op (de stabiliteit) van het elektriciteitsnet en daardoor op de kerncentrale 	<p><i>Op basis van de beschikbare informatie uit de IEA en MER fase 1 is een VKA gekozen: BSL-2B. Het VKA wordt uitgewerkt. Bij dit alternatief is er beperkt interactie met de gronden van EPZ en er is geen interactie met de koelwatervoorziening van de kerncentrale. Indien dit bij de uitwerking relevant blijkt, wordt met de indiener contact opgenomen om de noodzaak van de genoemde onderzoeken en afstemmingen in deze uitwerking te betrekken.</i></p> <p><i>Opgemerkt wordt dat de alternatieven voor het Net op zee IJmuiden Ver Alpha niet in de nabijheid van de genoemde koelwatervoorziening of de installaties van EPZ in de dijklichamen liggen, zodat de verwachting is dat de als voorbeeld genoemde onderzoeken niet noodzakelijk zijn.</i></p> <p><i>De nucleaire veiligheid komt niet in het geding door de voorgenomen aansluiting. Ook is er bij geen van de onderzochte alternatieven een raakvlak met de strekdam, de koelwatervoorziening of de hoofdkoelwaterleiding, gezien de afstand van de onderzochte alternatieven en de koelwatervoorziening.</i></p>
31.4	<p>Indiener stelt dat in vervolgfase minimaal een werkplan nucleaire veiligheid en een werkplan koelwatervoorziening opgesteld zou moeten worden, met als doel risico's in beeld te brengen en werkzaamheden af te stemmen</p>	<p><i>Vanwege de afstand tussen het dichtstbij gelegen alternatief en de koelwatervoorziening is er geen sprake van raakvlakken. Het opstellen van de genoemde werkplannen lijkt daarmee ook niet noodzakelijk. Met indiener heeft inmiddels overleg plaatsgevonden, waarin de afspraak is gemaakt om, indien hier na de keuze van het VKA aanleiding voor is, vervolgoverleg in te plannen om gezamenlijk (TenneT en EPZ) onder</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<i>begeleiding te inventariseren of sprake is van risico's in verband met de realisatie en het gebruik van de aansluiting. Indien nodig worden hierbij ook de maatregelen besproken.</i>
31.5	Door de aansluiting Wind op Zee Borssele ervaart indiener effecten op de bedrijfsvoering en van tijd tot tijd grote instabiliteit: in een bijlage wordt hier een toelichting op gegeven.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. Dit onderwerp wordt in de reguliere overleggen tussen TenneT en indiener besproken en valt buiten de scope van onderhavig project.</i> <i>Opgemerkt wordt dat de aansluiting het Net op zee Borssele gebruik maakt van wisselstroom (via een transformatorstation), en dat de aansluiting van Net op Zee IJmuiden Ver Alpha gebruik maakt van gelijkstroom (via een converterstation). De eigenschappen van de stations verschillen. Een converterstation kan ook een positieve invloed hebben op de stabiliteit van het netwerk.</i>
31.6	Gelet op de verwachting dat aan de bezwaren niet tegemoet gekomen kan worden, geeft indiener aan op voorhand niet actief mee te werken aan nog een wind op zee kabeltracé via Borssele.	<i>Zie 31.5</i> <i>Nu BSL-2B als VKA is gekozen, zal een vervolgspraak tussen EPZ en TenneT worden gemaakt om de stabiliteit en capaciteit van het hoogspanningsnet met elkaar te bespreken.</i>
32.	<i>Particulier</i>	
32.1	Indiener vraagt zich af of daadwerkelijk rekening is gehouden met toekomstige ontwikkelingen aan het Veerse Meer bij het bepalen van de overschrijding van de maximale blootstelling voor publiek toegankelijke plaatsen.	<i>Er is rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen. Voor het gebied aan de Zuidkant van het Veerse Meer is meerdere malen contact geweest met de Gemeente Middelburg, Waterschap Scheldestromen, Staatsbosbeheer en met Driestar (projectontwikkelaar Waterpark Veerse Meer). De kabel is langs de rand van het perceel getraceerd en komt volledig ondergronds te liggen. Voor de aanlegwerkzaamheden dient te zijner tijd afstemming tussen belanghebbenden plaats te vinden.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p><i>Op dit gedeelte van het tracé wordt een DC-kabel aangelegd. In de antwoorden 3.5 en 13.1 wordt ingegaan op magneetvelden en gezondheidseffecten: voor DC-kabels is er geen relatie met gezondheidseffecten vastgesteld.</i></p>
32.2	<p>In het alternatief door Waterpark Veerse Meer is weinig tot geen rekening gehouden met toekomstige ontwikkeling van recreatiewoningen of ontwikkeling van natuur, enkel met bestaande natuur. De recreatieve zone die in het bestemmingsplan is opgenomen is niet in de afweging betrokken.</p>	<p><i>Het is ons bekend dat op de plek van uw terrein natuurontwikkeling gaat plaatsvinden. Wij hebben begrepen dat deze plannen nog niet in detail zijn uitgewerkt. Door te kiezen voor het oostelijk uittredepunt en daarmee de oostelijke passage van het recreatiegebied, wordt volgens het Zeeuwse regioadvies het best rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen. De kabel is getraceerd langs de rand van uw perceel en komt geheel ondergronds te liggen. Boven de kabel mag niet gebouwd worden, maar er kan hier (in overleg) wel natuur ontwikkeld worden.</i></p> <p><i>Voor de ligging van de kabel wordt met alle grondeigenaren een Zakelijk Recht Overeenkomst afgesloten. Daarnaast wordt eventuele schade die ontstaat door aanlegwerkzaamheden vergoed.</i></p>
32.3	<p>Hoe ver moet bebouwing van de hoogspanningslijn worden gesitueerd? Wordt hiervoor een vergoeding gegeven?</p>	<p><i>Om de ongestoorde ligging van de ondergrondse hoogspanningskabel te borgen, wordt een beschermingszone met een breedte van 6 meter (3 meter aan weerszijden van de hartlijn) in het inpassingsplan opgenomen. Binnen deze zone is bebouwing niet toegestaan.</i></p> <p><i>Er wordt niet standaard een vergoeding gegeven. Indien een belanghebbende beperkingen vanwege de hoogspanningsverbinding ondervindt, worden hier vergoedingen voor toegekend. Voor algemene informatie over dit onderwerp:</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
		<p data-bbox="1122 233 1951 300">https://www.tennet.eu/nl/bedrijf/publicaties/corporate-brochures/.</p> <p data-bbox="1122 339 1921 406"><i>Met degenen die beperkingen ondervinden, worden in overleg afspraken gemaakt.</i></p>
32.4	<p data-bbox="385 411 1093 555">Per brief van 11 juni 2020, ontvangen op 22 juni 2020, is indiener voor de eerste maal op de hoogte gebracht van het voornemen van TenneT voor dit project: dit is nalatigheid.</p>	<p data-bbox="1122 411 2007 1193"><i>De start en voortgang van het project Net op Zee IJmuiden Ver Alpha is op verschillende manieren gecommuniceerd met de omgeving. In maart 2019 is een Kennisgeving voor de start van het project geplaatst in de Staatscourant en regionale media. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en TenneT hebben vanaf het begin van het project een intensief participatietraject opgestart met belanghebbenden. Door middel van kennissessies, publicaties en openbare informatieavonden zijn belanghebbenden zoveel mogelijk betrokken. U kunt dit ook terugvinden in participatieplannen en participatieverslagen die zijn gepubliceerd op de website van RVO. Voor het gebied rond het te ontwikkelen Waterpark Veerse Meer is contact geweest met de Gemeente Middelburg, Driestar, Waterschap Scheldestromen en Staatsbosbeheer. Zij hebben geen van allen gerefereerd aan uw organisatie of ons gevraagd u hierbij te betrekken. Voor de publicatie van de IEA zijn wij alle tracés nog eens nagelopen en hebben we met behulp van het kadaster bedrijven en grondeigenaren die we nog niet gesproken hadden actief geïnformeerd middels de brief d.d. 11 juni 2020.</i></p>
32.5	<p data-bbox="385 1198 1093 1342">Is de ontwikkeling van het tracé en de levering van de energie bedoeld voor commerciële doeleinden? Zo ja, worden de kosten toegerekend aan de energiemaatschappijen die</p>	<p data-bbox="1122 1198 1962 1374"><i>De ontwikkeling van het tracé is onderdeel van de aansluiting van windparken op zee en zuiver en alleen bedoeld voor transport van energie. De kabelinstallatie wordt onderdeel van het landelijke hoogspanningsnet en heeft geen commercieel doel.</i></p>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	gebruik zullen maken van het verkopen van deze energie?	
33.	<i>Evides waterbedrijf</i>	
33.1	Indiener heeft een wezenlijk belang bij de ongestoorde ligging van haar leidingen, met het oog op leveringszekerheid. Hiertoe dienen de leidingen te allen tijde bereikbaar te zijn.	<i>Ter kennisgeving aangenomen. De bereikbaarheid van leidingen van derden is een aandachtspunt in de aanlegfase. Bij de uitwerking van het VKA wordt contact opgenomen om hier maatwerkafspraken over te maken met indiener.</i>
33.2	Indiener maakt bezwaar tegen de gevolgen van de aanwezigheid van de 525 kV(DC) hoogspanningskabel voor de continuïteit en de leveringszekerheid van drink- en industriewaterleidingen in geval van calamiteiten of noodzakelijk onderhoud aan haar leidingen.	<i>Bij de keuze van het tracé is rekening gehouden met de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen van derden. Met name in de aanlegfase is dit een aandachtspunt (zie 33.1).</i> <i>TenneT treedt graag met de indiener in overleg om te komen tot werkbare afspraken met de indiener, waarbij genoemde punten aan de orde komen. Het streven is om hinder en negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs mogelijk te beperken.</i>
33.3	De voorwaarden van TenneT bij werkzaamheden van indiener in de directe nabijheid van de hoogspanningskabel zijn onduidelijk.	<i>In het geval dat in de directe nabijheid van de hoogspanningskabel werkzaamheden verricht moeten worden, dient hier vooraf contact over te worden opgenomen. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden door derden worden hier voorwaarden aan gesteld, met het oog op de veilige uitvoering van de werkzaamheden en de ongestoorde ligging van de hoogspanningskabel.</i>
33.4	Bij grondroerende werkzaamheden nabij de hoogspanningskabels zal indiener eerst in overleg moeten treden met TenneT. Ook zijn extra veiligheidsmaatregelen nodig door wederzijdse beïnvloeding. De benodigde	<i>Indien bij uitwerking van het VKA blijkt dat er sprake is van wederzijdse beïnvloeding, worden namens de TenneT maatregelen getroffen om de beïnvloeding op te heffen of te beperken.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	maatregelen en de meerkosten hiervan voor indiener zijn niet duidelijk.	
33.5	Het is niet duidelijk of in de toekomst nieuwe aansluitingen op de bestaande drink- en industriewaterleidingen mogelijk zijn, en tegen welke meerkosten.	<i>In de omgeving van ondergrondse hoogspanningsverbindingen zijn nieuwe drink- en industriewaterleidingen te realiseren.</i>
33.6	Het is onvoldoende duidelijk of en hoe getoetst is aan NEN 3654:2014. Hoewel deze NEN-norm ziet op AC hoogspanningssystemen, is dit ook voor DC systemen van belang.	<i>De verschillende tracés zijn op hoofdlijnen op wederzijdse beïnvloeding met andere kabels en leidingen bekeken, dit is beschreven in de Integrale Effectenanalyse. De belangrijkste aandachtspunten zijn hierbij inzichtelijke gemaakt. Voor alle tracés is geconcludeerd dat deze haalbaar zijn, eventueel met mitigerende maatregelen. Voor het VKA zal het beïnvloedingsonderzoek meer in detail worden uitgewerkt voor alle kabels en leidingen in de omgeving van het gekozen tracé en zal er worden bekeken welke mitigerende maatregelen dienen te worden genomen. Het vervolgonderzoek wordt in afstemming met de voor het VKA betrokken kabel- en leidingeigenaren uitgevoerd.</i>
33.7	Bij het ontwerp dient rekening gehouden te worden met NEN-EN 50162:2004 artikel 7.7	<i>Verwezen wordt naar de reactie onder 33.6.</i>
33.8	De belangen van indiener dienen, mede op basis van deze normen en eisen zo vroeg mogelijk betrokken te worden bij de keuze van het voorkeurstracé.	<i>Het VKA is gekozen op basis van de informatie die is opgenomen in MER fase 1 en de IEA. Ook wordt rekening gehouden met de ontvangen reacties, waaronder die van indiener.</i>
33.9	BSL-1 heeft de minst nadelige gevolgen voor indiener: opgemerkt wordt dat de eerder genoemde bezwaren nadrukkelijk ook voor dit tracé gelden.	<i>Het alternatief BSL-2B is als VKA gekozen. Bij de uitwerking van het VKA wordt contact opgenomen met indiener om tot afstemming te komen.</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
33.10	Voor het tracéalternatief richting Geertruidenberg wordt gewezen op het innamepompstation Bergsche Maas dat op dit moment gerealiseerd wordt.	<i>Het tracéalternatief richting Geertruidenberg is niet als VKA gekozen.</i>
33.11	Voorafgaand aan een keuze voor een voorkeursalternatief dient afstemming op het beheer en onderhoud van de waterleidingen plaats te vinden.	<i>Zie 33.8</i> <i>Deze afstemming vindt bij de uitwerking van het VKA.</i>
34.	<i>Particulier</i>	
34.1	De geplande tracés richting Borssele raken percelen in eigendom van indiener. Indiener vindt ligging van de kabels op deze percelen onwenselijk: de gevolgen zijn niet te overzien.	<i>Bij het uitwerken van het gekozen VKA BSL-2B wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de verkaveling. Het doorsnijden van percelen wordt zo veel als redelijkerwijs mogelijk beperkt.</i> <i>Bij de aanleg en tracékeuze dient steeds voldaan te worden aan de wettelijke eisen en normstelling. In een strook boven de kabel worden de mogelijkheden voor grondroerende werkzaamheden en het aanbrengen van diepwortelende beplanting beperkt. Agrarisch gebruik van deze strook is wel mogelijk, net zoals het betreden van deze strook.</i> <i>Indien bij de uitwerking van het VKA sprake is van raakvlakken met de gronden in eigendom van indiener, wordt hierover contact opgenomen met de indiener.</i>
34.2	Indiener constateert dat er weinig bekend is over de lange termijn effecten van de kabels op de omgeving.	<i>Verwezen wordt naar 24.6.</i>
34.3	Bij een keuze voor een tracé over de percelen van indiener, wordt deze in de bedrijfsvoering belemmerd. Deze belemmeringen gaan verder	<i>Bij de uitwerking van het VKA wordt contact met perceeleeigenaren en grondgebruikers opgenomen om eventuele belemmeringen van bedrijfsvoering en</i>

Indiener	Reactie	Beantwoording
	dan de bij wetgeving bepaalde vergoedingen of vastrecht.	<p><i>grondgebruik te bespreken, zowel voor de aanlegfase als voor de eindsituatie.</i></p> <p><i>Algemene informatie over schadevergoedingen is beschikbaar op https://www.tennet.eu/nl/bedrijf/publicaties/corporate-brochures/</i></p> <p><i>Indiener geeft aan dat de verwachte belemmeringen verder gaan dan bij de wetgeving bepaalde vergoedingen of vastrecht. Er wordt contact opgenomen om hierover informatie uit te wisselen en tot passende afspraken te komen.</i></p>
34.4	De optie Noordzee-Westerschelde is minder belastend voor de omgeving, en door de gerealiseerde verbinding aldaar is expertise aanwezig.	<i>Zie 1.3</i>
34.5	Hoe is/wordt de agrarische sector betrokken in dit project? Hoe verhoudt deze betrokkenheid zich tot andere partijen?	<p><i>Er is al in vroeg stadium contact gelegd met ZLTO en grondeigenaren in het zoekgebied. Alle belanghebbenden bij het VKA worden betrokken in de optimalisatie van de ligging van de kabeltracés.</i></p> <p><i>De agrarische sector is hierin binnen dezelfde werkstap betrokken als andere grondeigenaren. Ook de werkwijze in de optimaliseringsslag loopt parallel aan de werkwijze met andere sectoren die als perceeleigenaar of grondgebruiker bij het project betrokken zijn.</i></p>
34.6	Indiener constateert dat er onduidelijkheid is over volksgezondheidsrisico's en de verstoring van dataverkeer, waaronder GPS gestuurde landbouwvoertuigen.	<i>Verwezen wordt naar 24.5, 24.6 en 24.7.</i>

